

Cebuano

Title 8
Department of Education

Subtitle 2
Education

Part 1
Public Schools

Chapter

Student Misconduct,
Discipline, School Searches
and Seizures, Reporting
Offenses, Police Interviews
and Arrests, Restitution
for Vandalism, Complaint
Procedure and Investigation
of Discrimination, Harassment
(Including Sexual Harassment),
Bullying and/or Retaliation

19

MGA LAGDA SA ADMINISTRATIBO SA HAWAII

ULOHAN 8

DEPARTAMENTO SA EDUKASYON

SUB-TITULO 2

EDUKASYON

BAHIN 1

PUBLIKONG MGA ESKWELAHAN

KAPITULO 19

DAOTANG GAWI SA ESTUDYANTE, DISIPLINA, PAGPANGITA
UG PAGSAKMIT SA ESKWELAHAN, PAGREPORT SA MGA
KALAPASAN, MGA PAG-INTERBIYO UG PAGDAKOP SA PULIS,
PAGPASIG-ULI ALANG SA BANDALISMO, UG PAMAAGI SA
PAGREKLAMO UG IMBESTIGASYON SA DISKRIMINASYON,
PANGHASI (LAKIP ANG SEKSUWAL NGA PANGHASOL),
BULLYING UG/O PAGPANIMALOS

Subkapitulo 1 Kinatibuk-ang Mga Probisyon

- §8-19-1 Pilosopiya
- §8-19-2 Mga Depinisyon
- §8-19-3 Kapadapatan
- §8-19-4 Kabug-aton
- §8-19-4.1 Katungod sa estudyante sa pagkapribado

Subkapitulo 2 Daotang Gawi sa Estudyante ug Disiplina
Panahon sa Regular nga Tuig sa Eskwela

- §8-19-5 Mga pagdisiplina; awtoridad
- §8-19-6 Gidiling panggawi sa estudyante; kalapasan sa klase
- §8-19-7 Pagtangtang panahon sa krisis
- §8-19-7.1 Imbestigasyon
- §8-19-8 Suspensiyon
- §8-19-9 Hustong proseso alang sa mga pagsuspenso nga nilapas ug
napulo ka adlaw, pagbalhin sa estudyante, ug pagpahawa
- §8-19-10 Gidugayon sa mga pagdisiplina
- §8-19-11 Ikapuling mga kalihokan ug uban pang tabang kon nahibal-an
nga ang mga estudyante nakalapas niini nga kapitulo

Subkapitulo 3 Daotang Gawi sa Estudyante ug Disiplina inig
Klase sa Tingbakasyon

- §8-19-12 Mga pagdisiplina; awtoridad
- §8-19-13 Gidiling panggawi sa estudyante; kalapasan sa klase

Subkapitulo 4 Mga Pagpangita ug Pagsakmit sa Eskwelahan

- §8-19-14 Patakaran sa pag-abli ug pag-inspeksyon sa mga locker
sa estudyante
- §8-19-15 Patakaran sa kinatibuk-ang mga pagpangita ug pagsakmit
sa eskwelahan
- §8-19-16 Awtoridad
- §8-19-17 Mga kahimtang kon diin ang kinatibuk-ang pagpangita ug
pagsakmit sa eskwelahan mahimong ipatuman
- §8-19-18 Gidiling mga pagpangita ug pagsakmit

Subkapitulo 5 Pagreport sa mga Kalapasan

- §8-19-19 Pagreport sa kalapasan sa klase A ug klase B nga nahitabo
sa eskwelahan
- §8-19-20 Proteksiyon sa dihang nagreport sa mga kalapasan
- §8-19-21 Napakyas sa pagreport sa kalapasan sa klase A o klase B nga
nahitabo sa eskwelahan; mga dangatan

Subkapitulo 6 Mga Pag-interbiyo ug Pagdakop sa Pulis

- §8-19-22 Mga pag-interbiyo sa pulis sa eskwelahan alang sa mga kalapasang maylabot sa eskwelahan
§8-19-23 Mga pag-interbiyo sa pulis sa eskwelahan alang sa mga kalapasang waylabot sa eskwelahan
§8-19-24 Mga pagdakop sa pulis sa eskwelahan

Subkapitulo 7 Pagpasig-uli alang sa Bandalismo

- §8-19-25 Tulubagon sa bandalismo
§8-19-26 Mga pamaagi nga magamit sa bandalismo
§8-19-27 Gibasura
§8-19-28 Gibasura
§8-19-29 Gibasura

Subkapitulo 8 Pamaagi sa Pagreklamo ug Imbestigasyon sa Diskriminasyon, Panghasi (lakip ang seksuwal nga panghasol), Bullying ug/o Pagpanimalos

- §8-19-30 Pamaagi sa pagreklamo
§8-19-31 Imbestigasyon
§8-19-32 Nagpadayong imbestigasyon
§8-19-33 Tabang sa pinulongan, pagsulat, o makatarunganong kapuy-an
§8-19-34 Gidili ang panimalos
§8-19-35 Katungod sa pagpangitag uban pang kahupayan

Pahibalo: Kining kapitulo ha gibase sa Department of Education “Rule 21, Maylabot sa Pagdisiplina sa Estudyante” [Eff 3/28/64; am 11/29/73; am 5/01/76; R 9/1/82]; “Rule 3, Maylabot sa Mga Pag-interbiyo ug Pagdakop sa Pulis sa Mga Estudyante Panahon sa Tingklase” [Eff 9/23/63; am 6/20/77; R 9/1/82]; “Rule 24, Maylabot sa Mga Estudyanteng Nanigarilyo Sulod sa Eskwelahan” [Eff 3/28/64; R 9/1/82].

SUBKAPITULO 1

KINATIBUK-ANG MGA PROBISYON

§8-19-1 Pilosopiya. (a) Natukod ug gisuportahan sa Hawaii ang usa ka tibuok estadong sistema sa publikong edukasyon. Ang giobligar nga kinaiyahang pagtambong sa eskwelahan nagsiguro nga adunay oportunidad ang usa ka estudyante sa usa ka edukasyon. Dugang sa edukasyong gihatag panahon sa regular nga tuig sa eskwela, ang departamento nagtanyag sa mga estudyante ug mga oportunidad nga makadawat ug dugang instruksiyon ug mga serbisyo sa edukasyon pinaagig usa ka kaugalingong programa sa summer nga boluntaryong pagtambong ang basihan. Ang departamento mapasaligon sa:

- (1) Paghatag sa estudyante ug labing maayong mga kahimtang sa pagkat-on;
- (2) Pagpilig angay nga magtutudlo alang sa pagtudlo sa estudyante; ug
- (3) Uban pang mga programa nga mutabang sa estudyante nga molampos.

Sa 1996, ang departamento nagpasiugda sa usa ka hiniusa ug sistematikong reporma nga nailhang ang Comprehensive Student Support System (CSSS), nga naghatag ug usa ka padayong akademiko, sosyal, emosyonal, ug pisikal nga mga suporta ug serbisyo sa tanang estudyante arun mapadali ang ilang pagkat-on ug pagkab-ot sa taas nga pasukaranan sa edukasyon. Ang komunidad sa CSSS nga adunay pagmahal ug mapaluyohong relasyon taliwala sa mga estudyante, magtutudlo, pamilya, ug ahensya nagtinabangay sa pagpasiugda sa husto ug angay nga mga serbisyo alang sa tanan nga mga estudyante. Ang katuyoan sa sistema sa eskwelahan mao ang paghatag ug usa ka kasinatian sa pagkat-on sa luwas, nagaatiman, nagapalambo, ug hapsay nga pagpanudlo ug kahimtang sa pagkat-on.

(b) Responsibilidad sa matag estudyante nga magpakitag matinahuron, responsable, walay pagpihig, luwas, ug matarung nga pamatasan sa transportasyon sa departamento, o sa usa ka kalihokan nga gipasiugdahan sa departamento sa sulod o sa gawas sa eskwelahan. Gisuportahan kini sa departamento pinaagig pagtukod sa usa ka aktibong sistema sa pagdisiplina sa eskwelahan.

(c) Apan, kon ang pamatasan sa estudyante nilapas sa natukod nga mga patakaran, balaod, o regulasyon sa departamento, mga balaod sa lokal o estado, puwedeng maghimo ang departamento ug angay nga pagdisiplina nga nahiyon niining kapitulo. Ang katuyoan sa disiplinang gidumala sa eskwelahan mao ang:

- (1) Pagpasiugda ug pagmentinar sa usa ka luwas nga palibot sa eskwelahan;
- (2) Pagtudlo ug pag-ila sa hustong pamatasan nga mapuslanon sa proseso sa edukasyon ug pagpauswag sa kaugalingon;
- (3) Magpugong sa mga estudyante gikan sa mga buhat nga makababag sa katuyoan sa edukasyon o diin makadaot, makapaluya sa kaugalingon o batok-sosyal;
- (4) Ipadayon ang hustong pamatasan sa estudyante aron maseguro nga walay hunong ang mga kalihokan sa edukasyon ug responsibilidad; ug
- (5) Mahunong ang bisan unsang diskriminasyon (lakip ang dili subay sa balaod), panghasi (lakip ang seksuwal nga panghasol), o bullying batok sa usa ka estudyante sa gipanalipdang grupo.

(d) Ang usa ka kawani sa edukasyon nga nagadumala o nakig-ambit sa usa ka programa, kalihokan, o trabaho sa eskwelahan nga gi-sponsor o gi-aprubahan sa departamento, o gisuholan aron makaapil sa pagpatuman sa kalihokan sa edukasyon, maoy adunay makatarunganong pagdahom nga mahimong libre sa pagkabalda ug hulga sa kagubot o mapintas nga mga buhat, o pareho, nga nahimo batok kanila sa mga estudyante.

(e) Agig dugang sa aksyon sa pagdisiplina nga gihimo niining kapitulo, ang pagpasig-uli alang sa bandalismo o alang sa pagpasagad kinahanglang buhaton pinauyon sa mga probisyon niining kapitulo. Ang katuyoan sa pagpasig-uli mao ang pagsanta sa mga buhat sa bandalismo ug pagpasagad ug aron masiguro nga mabawi ang gasto sa publikong kabtangan nga nadaot sa bandalismo ug pagpasagad.

(f) Usahay kinahanglanon sa mga pulis ang pag-interbyu sa mga estudyante o sa pagdakup kanila. Buot usab niining kapitulo nga mapanalipdan ang mga katungod ug interes sa mga estudyante nga anaa, sa pagkooperar sa mga pulis sa paghimo sa ilang katungdanan, aron mapreserba ang kahimtang sa eskwelahan, ug aron mahubit ang kaakohan sa mga kawani sa eskwelahan. [Eff 9/1/82; am 5/23/86; am and comp 7/19/93; am and comp 5/19/97; comp 2/22/01; am and comp 9/10/09; am and comp **NOV 17 2019**] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: Hawaii Const. Art. X, §3; HRS §§302A-1101, 302A-1112)

§8-19-2 Mga Depinisyon. Sumala niining kapitulo:

Ang “Mapasipalahong sinultihan” maoy mga mensaheng berbal nga naggamit ug mga pulong sa dili angayng paagi ug mahimong maglakip apan dili limitado sa pagpanumpa, pagpanginsulto, o pagpasipala.

Ang “Pag-atake” maoy tinuyoan, nahibal-an, walay pagdumili, o nagpabayang hinungdan sa grabeng samad sa lawas o samad sa lawas sa ubang tawo nga aduna o walay peligrosong instrumento.

Ang “Bullying” maoy bisan unsang sinulat, berbal, graphic, o pisikal nga buhat nga nakasakit, nakadaot, nagpakaulaw o naghadlok sa usa ka estudyante, lakip na ang mga anaa sa gipanalipdang grupo, maoy igo ang kagrabe, mapadayonon, o nagkaylap nga kini nihimog usa ka makahadlok, naghulga, o mapang-abusong palibot sa eskwelahan.

Ang “Pagpanglungkab” maoy pagsulod o pagpabilin nga walay pagtugot sa eskwelahan sa usa ka bilding nga gipanag-iya o gipadagan sa departamento nga adunay katuyoan nga makahimog kalapasan batok sa usa ka tawo, o kontra sa propiedad o ubang kabtangan nga anaa sa eskwelahan.

Ang “Mga Serbisyo sa Kaayohan sa Bata” maoy Child Welfare Services sa State of Hawaii Department sa Human Services.

Ang “Branch sa Civil Rights Compliance” maoy entidad sa sulod sa departamento nga responsable sa pag-monitor ug/o paghimog mga imbestigasyon sa diskriminasyon, panghasi (lakip ang seksuwal nga panghasol), ug/o mga sumbong sa bullying nga gihulagway niining kapitulo.

Ang “Pagsibat sa klase” maoy wala gitugot nga pagkawala sa usa ka estudyante gikan sa klase.

Ang “Superintendente sa Complex area” maoy punoang opisyal sa administratiba sa usa ka complex area ug sa ubang mga complex sa eskwelahan.

Ang “Kontrabando” maoy usa ka propiedad, gawas kon diin supak sa balaod ang paghimo o pagpanag-iya, nga, sama sa gihubit sa mga lagda sa lokal nga eskwelahan, gidili sa kaniadto nga nagdulot sa samad sa lawas o pagkabalda sa operasyon sa eskwelahan.

Ang “Kontroladong substansiya” maoy usa ka droga o substansiyang sama sa gihubit sa mga bahin sa I hangtod V sa kapitulo 329, Hawaii Revised Statutes.

Ang “Pagtul-id ug komperensya sa estudyante” nagpasabot nga ang usa ka estudyante makigkita sa usa ka tigdumala, ilang (mga) magtutudlo, ug/o ginikanan ug magdawat ug pagtudlo sa pagpakitag angay nga pamatasan.

Ang “Pagtangtang panahon sa krisis” maoy dihadhang dili pag-apil sa usa ka estudyante sa tungod sa usa ka emerhensya, tungod kay ang pamatasan sa estudyante nagtanyag ug usa ka tin-aw, dihadhang hulga sa pisikal nga kahilwasan sa kaugalingon o sa uban, o ang estudyante maoy labihan ka makagubot nga gikinahanglan na siyang pahawaon aron mapreserba ang katungod sa ubang estudyante nga magpadayon sa ilang edukasyon nga walay kabaldahan.

Ang “Cyberbullying” maoy mga buhat nga gipasa sa elektronik, lakip na apan dili limitado sa mga gipasa pinaagi sa internet, cellphone, o uban pang mga wireless device nga gipasiugdahan sa usa ka estudyante ngato sa lain nga estudyante, o empleyado sa departamento nga nakasakit, nakadaot, nagpakaulaw, o naghadlok sa estudyante o empleyado; ug maoy igo ang kagrabe, mapadayonon, o nagkaylap nga kini nihihog usa ka makahadlok, naghulga, o mapang-abusong palibot sa eskwelahan. Mahimong mahitabo ang cyberbullying:

- (1) Sa campus, o ubang mga lugar sa departamento, sa transportasyon, o sa usa ka kalihokang gipasiugdahan sa departamento o kalihokan sa sulod o gawas sa eskwelahan;
- (2) Pinaagig usa ka sistema sa departament data nga walay pagtugot sa komunikasyon sa departamento; o
- (3) Pinaagig usa ka network sa computer nga gawas sa campus, kon ang pamatasan makaapekto sa eskwelahan.

Dugang pa, ang cyberbullying mahimo usab nga ibase sa gipanalipdang grupo sa tawo, lakip na apan dili limitado sa, lahi, kolor, relihiyon, sekso, orientasyon sa sekso, pag-ila sa sekso, ekspresyon sa sekso, edad, nasudnon nga gigikanan, kagikan, kakulangan, pisikal nga panagway ug mga kinaiya, ug kahintang sa sosyo-ekonomiko.

Ang “Peligrosong instrumento, o ‘substansiya’” maoy bisan unsang eksplosibong device, instrumento, materyal, o kemikal, buhi o walay kinabuhi man, nga sa paagi gigamit kini o gituyong magamit aron makahimo sa pagpatunghag kamatayon o samad sa lawas. Ang mga panig-ingnan sa ingong mga butang gilakip apan dili limitado sa mga kutsilyo, bombang tubo, pabuto, pepper spray, bunal, mga gamit sa martial arts sama sa sungkod ug shuriken; ug walay kinabuhing mga butang sama sa mga tubo, sungkod, o bat sa besbol nga gibunal sa usa ka tawo sa usa ka mahulgaong paagi aron makahimog samad o makapameligro sa lawas.

Ang “Peligrosong hinagiban” nagpasabot nga usa ka instrumento nga ang laraw ug katuyoan mao ang pagpahamtang sa samad sa lawas o kamatayon. Ang mga pananglitan sa ingon nga mga instrumento adunay lakip apan dili limitado sa usa ka nipis nga kutsilyo, baraw, balisong, switchblade nga kutsilyo, batuta, slug shot, billy, metal nga buko, o uban pang hinagiban nga nakahatag ug samad sa lawas o kamatayon.

Ang “Departamento” nagpasabot sa departamento sa edukasyon.

Ang “Pagkabilanggo” nagpasabot sa pagdakop sa usa ka estudyante sa campus sa panahon sa dili oras sa pagtudlo aron obligahon sa pagpadayon sa eskwela o uban pang mga kalihokan nga mahimong itudlo sa mga opisyal sa eskwelahan ingong usa ka klase sa pagdisiplina alang sa dili maayong pamatasan sa estudyante.

Ang “Disiplinang pagbalhin” nagpasabot sa pagtangtang sa usa ka estudyante gikan sa eskwelahan nga gitambongan ingong usa ka resulta sa usa ka paglapas sa seksyon 8-19-6. Ang disiplinang pagbalhin wala naglabot sa mga kaso nga naglambigit sa pagwagtang sa mga geograpikong eksepsyon sa ilalum sa kapitulo 13 sa titulo 8 sa mga kahimtang diin ang katuyoan sa paghatag sa geograpikong eksepsyon dili na balido.

Ang “Diskriminasyon” nagpasabot nga dili iapil ang pakig-ambit o paglimud sa mga benepisyos sa administrasyon sa departamento sa mga programa ug kalihokan sa edukasyon niini, o kon dili man ang lahing pagtratar sa usa ka estudyante tungod kay usa siya sa gipanalipdang grupo.

Ang “Pagpapahawa” nagpasabot nga tangtangon ang usa ka estudyante gikan sa mga publikong eskwelahan sa Hawaii alang sa nahabiling tuig sa pag-eskwela o alang sa usa ka panahong dili moubos sa usa ka tuig sa kalendaryo alang sa mga kalapasan sa armas.

Ang “Badlonganong panggawi” nagpasabot sa mga mosunud nga aksyon o kalihokan sa campus o ubang mga lugar sa departamento, sa transportasyon, o sa usa ka kalihokang gipasiugdahan sa departamento o kalihokan sa sulod o gawas sa eskwelahan:

- (1) Pag-apil sa away o pagpanghulga, o sa mapintas o gubot nga pamatasan sama sa pagsinggit o pagsingka, o pareho;
- (2) Ang paghimo sa dili makatarunganong kasaba nga hinungdan sa pagkabalda sa normal nga operasyon sa eskwelahan;
- (3) Naghimog bisan unsang pagsukol nga binastos nga paglitok, lihok, o pagpakita, o pagsulti sa mapasipalahon nga sinultihan sa bisan kinsa nga tawo nga naa, nga lagmit makapukaw sa usa ka bangis nga tubag;
- (4) Naghimog usa ka peligroso o makapasakit nga kahimtang sa bisan unsang lihok nga wala gihimo ilalum sa bisan unsang gitugot nga permiso;
- (5) Pagsamok o pagbabag sa bisan kinsang tawo sa usa ka publikong eskwelahan alang sa katuyoan sa pagpakilimos o pagpangayog limos o uban pang mga porma sa tabang; o
- (6) Dili angayng pisikal nga kontak lakip na apan dili limitado sa pakigsekso o sa paghikap sa mga bahin sa lawas, o pareho.

Ang “Mga gamit sa droga” nagpasabot sa bisan unsang himan, produkto, o materyales sa bisan unsang klase, o kombinasyon niini nga gigamit, gituyo sa paggamit, o gidisenyo sa paggamit, sa pagtanum, pag-ani, paghimo, pagtipig, paglakip, pagtago, pag-indiyeksyon, pagtulon, paghingos, o kon dili pagpaila sa lawas sa usa ka kontroladong substansiya nga naglapas niining kapitulo. Naglakip kini, apan dili limitado sa:

- (1) Mga kit, device, himan, mga separation gin, timbangan, mga blender, panaksan, sudlanan, kutsara, kapsula, lobo, sobre, ubang mga butang nga gigamit, gituyo sa paggamit, o gidisenyo alang sa paggamit sa pag-andam, pagproseso, pagsagol, pagtipig, o pagtago sa kontroladong mga sangkap;
- (2) Gigamit nga hypodermic syringes, dagom, ug ubang mga butang nga gigamit, gituyo sa paggamit, o gidisenyo alang sa paggamit pinaagi sa pag-indiyeksiyon sa kontroladong mga sangkap sa lawas sa tawo;
- (3) Mga butang nga gigamit, gituyo sa paggamit o gidisenyo alang sa pagtulon, paghingos, o kung dili pagpaila sa marijuana, cocaine, hashish, o hashish oil, o mga porma sa methamphetamine, o mga anabolic steroid sa lawas sa tawo, sama sa:
 - (A) Metal, kahoy, baso, acrylic, bato, plastik, o ceramic pipes, mga tubo sa tubig, mga mask sa panigarilyo ug carburetion, mga roach clip; nagpasabot nga mga butang nga gigamit sa paghupot sa mga masunog nga materyales sama sa mga sigarilyong marijuana, nga nahimong gamay o mubu ra kaayo aron makuptan sa kamot;
 - (B) Mga gamayng kutsara ug mga panaksan sa cocaine, bong, mga ice pipe, o mga chiller; ug
 - (C) Ang bisan unsa ug tanan nga uban pang mga gamit sa droga sama sa gihulagway ug gipasabot pinauyon sa seksyon 329-1, Hawaii Revised Statutes.

Ang “Kawani sa edukasyon” maoy bisan kinsang tigdumala, espesyalista, magtatambag, magtutudlo, o empleyado sa departamento, o usa ka boluntaryo sa usa ka programa sa eskwelahan, kalihokan, o trabaho sa eskwelahan nga gi-sponsor o gi-aprubahan sa departamento, o usa ka tawong gisuholan sa departamento sa usa ka kontraktwal nga basihan ug nakigbahin sa usa ka kalihokan sa edukasyon.

Ang “Pagpangilkil” maoy usa ka buhat nga nahimo sa usa ka tawo nga:

- (1) Nakuha, o nagpugong sa, kabtangan o serbisyo sa uban nga adunay katuyoan nga hikawan ang tawo sa kabtangan o serbisyo pinaagig pagpanghulga sa pulong o pamatasan aron:
 - (A) Naghimog samad sa lawas sa umaabot sa tawo nga gihulga o sa bisan kinsang tawo;
 - (B) Naghimog kadaot sa kabtangan;
 - (C) Gibutang ang gihulgang tawo o si bisan kinsa sa pisikal nga pagkabilanggo o pagpugong;
 - (D) Gipadayag ang usa ka sekreto o gipahibalo ang usa ka gipahayag nga kamatuoran, tinuod man o dili, sagad gibutang ang pipila ka tawo sa pagdumot, pagtamay, o pagbiaybiay, o aron madaot ang kredito o reputasyon sa negosyo;
 - (E) Pagbutyag sa bisan unsang impormasyon nga gitagoan sa tawo nga gihulga o bisan ni kinsa;
 - (F) Ang mopamatuod naghatag ug kasayuran, o nihikaw sa pagpamatuod o kasayuran bahin sa legal nga pag-angkon o pagdepensa sa uban;

- (G) Paghimo o pagpugong sa aksyon ingong usa ka publikong alagad, o naghimo sa usa ka publikong alagad nga mohimo o mopugong sa maong aksyon;
 - (H) Pagpatungha o pagpadayon sa usa ka welga, boykot, o uban pang susamang hiniusang paglihok, aron makuha ang kabtangan nga wala gipangayo o nadawat alang sa kaayohan sa grupo nga girepresenta sa estudyante; o
 - (I) Magbuhat ug bisan unsang lihok nga dili mubenepisyog dako sa tawong naghimo sa buhat apan diin gikalkulo nga makadaot kaayo sa pipila ka tawo maylabot sa iyang panglawas, kahilwasan, edukasyon, negosyo, misyon, karera, kahimtang sa panalapi, reputasyon, o personal nga relasyon;
- (2) Gipugos o gihaylo ang laing tawo nga makigbahin sa buhat diin ang tawo adunay legal nga katungod sa paglikay o sa paglikay sa pamatasan diin ang maong tawo adunay legal nga katungod sa pagpakigbahin pinaagig pagpanghulga sa pulong o buhat aron himoon ang bisan unsang mga aksyon nga gipakita sa parapo (A) hangtod sa (I) sa kining depinision; o
 - (3) Naghimo o nagpondo sa bisan unsang pagpadako sa kredito, o nangolektag bisan unsa pinaagig pagpangilkil.

Ang “Pagpakig-away” maoy pagpaluyo o pag-aghat ug pisikal nga kontak nga naglangkit sa kasuko o kayugot. Ang pagpakig-away naglakip apan dili limitado sa:

- (1) Pag-apil sa pisikal nga kontak nga naglangkit sa kasuko o kayugot;
- (2) Pagbugalbugal, pagpanghasi, pagpanghulga, o pagpanghadlok sa uban nga miresulta sa pisikal nga kontak nga naglangkit sa kasuko o kayugot;
- (3) Pisikal nga pagbalos tungod sa pagbugalbugal, pagpanghasi, pagpanghulga, o makahadlok nga paggawi; makaaghat nga pamulong; o
- (4) Pagsuporta sa usa ka pisikal nga away pinaagig presensya ug pagdasig.

Ang “Armas” maoy:

- (1) Bisan unsang hinagiban nga naglakip apan dili limitado sa usa ka starter gun, shotgun, mga air gun nga naglakip sa mga BB gun, pellet gun, paintball gun, o pana o bisan unsang instrumentong gidesenyo aron o daling magamit sa pagpabuto;
- (2) Ang balayan sa pusil o sa bisan unsang ingon nga hinagiban;
- (3) Ang bisan unsang muffler o silencer sa armas; o
- (4) Bisan unsang makadaot nga device. Ang terminong “makadaot nga device” maoy:
 - (A) Bisan unsang mobuto, makasunog, o makahilong gas:
 - (i) Bomba;
 - (ii) Granada;
 - (iii) Rocket nga adunay propellant nga igo;

- (iv) Missile nga adunay mobuto o makasunog nga igo;
- (v) Mina; o
- (vi) Device nga parehas sa bisan unsang mga device nga gihulagway sa nag-unang sugyot;
- (B) Bisan unsang hinagiban nga o daling magamit sa pagpabuto, lakip na apan dili limitado sa armas nga mobuto pinaagig eksplosibo o ubang propellant; o
- (C) Bisan unsang kombinasyon o mga parteng gidesenyo o gituyo alang sa pagbag-o sa bisan unsang device nga gihulagway sa taas, ug kon hain daling mahimo ang usa ka makadaot nga device.

Ang “Palsipikasyon” maoy:

- (1) Ang pagpirma sa usa ka estudyante gamit ang laing ngalan sa usa ka dokumento o;
- (2) Illegal nga paghimo o pagpadaghan sa mga materyal sama sa fundraising o mga ticket sa bangga sa dula.

Ang “Pagsugal” maoy pagpameligro sa usa ka butang nga adunay bili nga resulta sa usa ka pusta o usa ka umaabot nga panagana nga wala sa kontrol o impluwensya sa usa ka tawo, sa usa ka kasabotan o pagsabot nga kaning tawhana o laing tawo makadawat ug bililhong butang sa usa ka tinong sangpotanan. Ang pagsugal wala naglabot sa usa ka tinuod nga transaksyon sa balidong negosyo nga naay kontrata, lakip na apan dili limitado sa mga kontrata sa pagpalit o pagbaligya sa mga kolateral o palaliton, ug mga kasabotan aron mabayran ang nawala tungod sa usa ka panghitabo, lakip apan dili limitado sa mga kontrata sa kasegurohan, garantiya ug kinabuhi, panglawas, o insyurans sa aksidente.

Ang “Ekspresyon sa sekso” maoy pamaagi sa pagrepresenta o pagpahayag sa usa ka tawo sa iyang sekso sa uban, sagad pinaagi sa pamatasan, pamisti, estilo sa buhok, kalihokan, tingog, o pamatasan.

Ang “Pag-ila sa sekso” maoy usa ka kahiladman, lawom nga pagbati ingong lalaki, babaye, o uban pa, bisan pa kon kanang pagkatao nga adunay kalabutan sa sekso lahi sa pisyolohiya o gitudlo nga sekso panahon sa pagkahimugso. Ang matag usa adunay pag-ila sa sekso.

Ang “Panghasi” maoy bisan unsang pagpanghulga, pag-insulto, o agresibong panggawi, nga mahimong isulat, pamulong, o pisikal, ug gitumong batok sa usa ka estudyante, lakip na ang anaa sa gipanalipdang grupo. Ang mahasiong panggawi adunay epektong:

- (1) Pagbutang sa usa ka estudyante sa makatarunganong kahadlok sa pagkadaot sa kauban o kabtangan niya;
- (2) Nakababag sa performance, oportunidad, o mga benepisyo sa sa estudyante eskwelahan; o
- (3) Nakabalda sa hapsay nga pagpadagan sa usa ka eskwelahan.

Ang “Hazing” maoy bisan unsang pamatasan o pamaagi sa pagdawat sa bisan unsang organisasyon o kalihokan sa estudyante, naa man sa campus o ubang lugar sa departamento, sa transportasyon, o sa usa ka kalihokang gipasiugdahan sa departamento o kalihokan sa sulod o gawas sa eskwelahan,

nga sa tinuyong nagpameligro sa panglawas o hunahuna sa bisan kinsa nga estudyante. Ang ingong pamatasan maglakip, apan dili limitado sa paglatigo, pagkulata, pagmarka, pinugos nga pagkalisteniks, pagkaladlad sa init ug ulan, pinugos nga pagkonsumo sa bisan unsang pagkaon, bino, ilimnon, droga o ubang substansiya, kaulawan, o bisan unsang pagmaltrato o pinugos nga pisikal nga kalihokang lagmit makaapekto kaayo sa panglawas o hunahuna, o sa duha, o sa kahilwasan sa bisan kinsang estudyante, o diin gibutang ang bisan kinsang estudyante sa grabeng stress sa hunahuna, lakip ang kakulang sa tulog o pahulay, taas-taas nga pag-inusara, o pagpakaulaw.

Ang “Pag-hijack” maoy pangilkil gikan sa lain pinaagig usa ka hulga o nahibal-ang hulga.

Ang “Pagpatay” maoy pagpahinabog kamatayon sa laing tawo.

Ang “Dili angay o kuwestiyonableng paggamit, o pareho, sa mga materyal ug himan sa internet” mao ang wala pagsunod sa estudyante sa mga sumbanan sa lebel sa teknolohiya sa estado ug eskwelahan sa departamento. Mga pananglitan sa dili angay o kuwestiyonableng paggamit sa kompyuter ug mga kapanguhaan sa network sa departamento naglakip apan dili limitado sa pag-disable o pag-bypass sa mga filter, software sa sugal, software sa pagpakigbahin sa musika, o hilas nga mga litrato nga wala nagsuporta sa misyon ug katuyoan sa departamento.

Ang “Mga gidiling droga” maoy mga substansiya, ang pagpanag-iya, pag-apod-apod, pagkaon, paghimo, paggamit, pagbaligya, o paghatud, diin gidili ilalom sa kapitulo 329, Hawaii Revised Statutes ug kapitulo 712, bahin IV, Hawaii Revised Statutes.

Ang “Dihadihang pagpangilabot” maoy tagsatagsang mga serbisyo nga gitanyag sa labing daling panahon, apan dili molapas sa kapitoan ug duha ka oras pagkahuman nadawat ang reklamo, bisan kinsa sa nagreklamo/biktima o pareho o sa respondent nga naapil kon angay aron mapanalipdan ang mga estudyante gikan sa posibleng pagpanghasi o bullying, lakip na ang diskriminasyon sa rasa, seksuwal, o kapansanan, pagpanghasi o bullying. Ang mga dihadihang pagpangilabot mahimong itanyag sa wala pa ang usa ka imbestigasyon o samtang naghulat pag imbestigasyon. Ang mga dihadihang pagpangilabot samtang naghulat sa imbestigasyon mahimong maglakip sa pagtambag, mga pagdugang sa panahon o uban pang mga course-related nga kausaban, pagbag-o sa mga iskedyul sa trabaho o klase, mga serbisyo sa pag-escort sa campus, mga pagdili sa pagkontak sa taliwala sa mga partido, mga pagbakasyon, nadugangang seguridad ug pagmonitor sa pipila ka mga lugar sa campus, o uban pang susamang kapuy-an. Ang mga dihadihang pagpangilabot mahimong ipahiluna sa departamento, sa matag kaso ug temporaryong basihan pagkahuman makadawat ug pahibalo sa usa ka reklamo ug sa wala pa matino kon — masusihon, pagdisiplina, o remedial — ang bisan unsang sangpotanan. Kining mga lakang lagmit mahimo aron mapadayon ang kasinatian sa edukasyon sa nagreklamo/biktima, pagpaneguro sa kahilwasan sa tanang partido ug ang mas lapad nga komunidad sa departamento, huptan ang integridad sa proseso sa pag-imbestiga ug/o resolusyon, ug pagpugong sa pagbalos. Ang mga

dihadihang pagpangilabot mahimong magamit sa tanang yugto sa usa ka imbestigasyon. Mahimong usbon o kuhaon samtang anaay dugang impormasyong nakuha.

Ang “Indibidwal nga pagtudlo nga adunay kalabotan sa problemadong pamtasan sa estudyante” maoy ingong sangputanan sa usa ka pagdisiplina hain makadawat ang estudyante ug indibidwal nga pagtudlo nga espesipikong nalangkit sa mga problemadong pamtasan sa estudyante. Ang mga pananglitan sa indibidwal nga pagtudlo maglakip apan dili limitado sa pagpalambo ug pagpatuman sa mga plano sa pagsuporta sa pamtasan, pagpalambo sa mga kontrata sa pamtasan o pagbansay sa mga sosyal nga abilidad, o usa ka kombinasyon sa nahisgutan na.

Ang “pagkadili-mapinasakopon” maoy pagsalikway o pagdumili sa pagtuman sa usa ka mando diin ang usa ka magtutudlo, opisyal, o ubang empleyado sa departamento adunay katungod sa paghatag.

Ang “Pagkasuspensio sa eskwelahan” nagpasabot nga ang usa ka estudyante temporaryong tangtangan gikan sa iyang programa sa eskwelahan alang sa katuyoan sa pagdisiplina apan nagpabiling ubos sa direktang pagdumala sa mga kawani sa eskwelahan aron mahuman ang buluhaton sa pagtudlo.

Ang “Interim alternative educational setting” or “IAES” maoy usa ka temporaryong pagpahiluna sa usa ka estudyante nga gisuspinde o kon dili man gitangtang gikan sa iyang napahilunang edukasyon alang sa mga pagdisiplina diin ang estudyante padayong nagdawat sa mga serbisyo sa edukasyon aron mapadayon ang pag-apil sa kinatibuk-ang kurikulum sa edukasyon ug sa pag-uswag ngadto sa pagkab-ot sa mga katuyoan nga gilatud sa IEP sa estudyante.

Ang “Makapahubog nga paggamit sa substansiya” maoy ang paggamit sa bisan unsang substansiya, hinungdan sa pagkabalda sa normal nga paglihok sa pisikal o mental lakip na apan dili limitado sa alkohol.

Ang “Laser pen/pointer” maoy usa ka device nga nagpagawas ug usa ka hayag nga suga sa laser nga makita ingong usa ka tulbok sa bisan unsang lugar diin kini gitumong ug walay awtorisadong katuyoan ug paggamit sa departamento. Gawas kon gitugotan, ang pagpanag-iya o paggamit gidili sa campus, o ubang lugar sa departamento, sa transportasyon, o sa panahon sa usa ka kalihokang gipasiugdahan sa departamento o kalihokan sa sulod o gawas sa eskwelahan.

Ang “Pagbiya sa campus nga walay pagtugot” maoy pagbiya sa lugar sa usa ka eskwelahan, pasilidad, o programa sa departamento nga wala makakuha una ug pagtugot gikan sa mga opisyal sa eskwelahan.

Ang “Dili kaayo problemadong pamtasan” maoy mga pamatasang gipakita nga adunay ubos nga kasubsob, mubo nga pakiglambigit, ug dili mosangpot sa grabeng kadaot.

Ang “Sulat” o “Gipadala sa koreyo” maoy mga dokumentong gipadala pinaagi sa:

- (1) Regular nga sulat;
- (2) Napanghimatud-ang sulat; o
- (3) Gihangyong pagbalik sa resibo.

Ang “Gamayng problema sa pamtasan” maoy pagpakita sa mga dili kaayo problemadong pamtasan nga mahimong lakip, apan dili limitado sa mosunud.

- (1) Ang “Pagsukol/kawalay-tahod/dili pagsunod” maoy pag-apil sa estudyante sa mubo o dili dayon pagtuman sa mga hangyo sa mga hamtong;
- (2) Ang “Pagkabalda” maoy pag-apil sa estudyante sa dili grabe, dili angay nga pagkabalda;
- (3) Ang “Paglapas sa code sa pamiste” maoy pagsul-ob sa estudyante sa sininang wala sa sumbanan sa code sa pamiste nga gihubit sa eskwelahan;
- (4) Ang “Dili angay nga sinultian” maoy pag-apil sa estudyante sa mubo nga higayon sa dili angay nga sinultian;
- (5) Ang “Lawasnong pagdapatay” maoy pag-apil sa estudyante sa dili seryoso, dili angay nga pisikal nga kontak;
- (6) Ang “Sayop nga paggamit sa kabtangan” maoy pag-apil sa estudyante sa dili kaayo grabeng paggamit sa kabtangan;
- (7) Ang “Pagkalangayan” maoy pag-abot sa estudyante sa eskwelahan pagkahuman magsugod ang eskwelahan, o ang usa ka estudyante moabot sa klase pagkahuman magsugod ang klase, o pareho.

Ang “Pagpasagad” maoy pagkapakyas sa paggamit sa pagka mainampingon nga gamiton sa usa ka buotan ug mabinantayong tawo sa susamang mga kahimtang nga moresulta sa kadaot sa usa ka tawo o pagkawala, pagkaguba, pagkabungkag, o pagkadaot sa mga libro sa eskwelahan, himan, o sa mga suplay.

Ang “Ginikanan” maoy natural o legal nga ginikanan, legal nga tigbantay o uban pang legal nga tig-atiman sa estudyante. Alang sa mga estudyanteng diseotso anyos pataas, tanang mga katungod sa ginikanan dinhi mabalhin sa estudyante, gawas kon ang natural o legal nga ginikanan, legal nga tigbantay, o uban pang legal nga tig-atiman adunay nakuhang legal nga mga katungod sa paghimo og desisyon alang sa estudyante.

Ang “Danyos sa kabtangan” o “bandalismo” maoy:

- (1) Pagdaot sa kabtangan sa eskwelahan o ubang tawo;
- (2) Pagguba o pagdaot sa kabtangan sa eskwelahan o pasilidad; o
- (3) Pagguba o pagdaot sa mga materyal sa eskwelahan, sama sa apan dili limitado sa mga planner, ilhanang nametag, o mga kard sa pagkaon.

Ang “Gipanalipdang klase/pasukaranan” alang sa mga katuyoan niining kapitulo adunay lahi, kolor, relihiyon, sekso, orientasyon sa sekso, pagkatawo, ekspresyon sa sekso, edad, nasudnon nga gigikanan, kagikan, kakulangan, pisikal nga panagway ug mga kinaiya, ug kahimtang sa sosyo-ekonomiko.

Mga indibidwal nga serbisyo nga gitanyag sa pagtapos sa usa ka imbestigasyon ang “Mga Remedyo” nga nagpreserba sa kasinatian sa edukasyon o gipaneguro ang kahilwasan sa tanang mga estudyante ug ang mas lapad nga komunidad sa departamento. Ang mga remedyo alang sa mga estudyante mahimong maglakip, apan dili limitado sa, ang pag-ayo sa mga iskedyul sa akademiko ug kurso, ug ang tagana sa akademiko, medikal ug mga serbisyo sa pagsuporta sa sikolohikal.

Ang “Paghatag ug sayup nga alarma” maoy paghatag sa estudyante ug usa ka sayup nga alarma sa sunog o uban pang emerhensya ngadto sa usa ka opisyal o boluntaryong departamento sa sunog, bisan unsang ahensya sa gobyerno, o gamit sa publiko nga nagdumala sa mga emerhensyang naglambigit sa peligro sa kinabuhi o kabtangan.

Ang “Pagpasig-uli” maoy bayad nga salapi o dili salapi sa departamento o sa Estado sa Hawaii alang sa makatarunganong kantidad sa mga kabtangan sa publikong eskuylahan nga nawala, nadaot, nabungkag, naguba ingong resulta sa pagpabaya sa estudyante o bandalismo.

Ang “Panimalos” maoy usa ka daotang aksyon batok sa estudyante tungod kay nakigbahin sila sa gipanalipdang kalihokan. Nalakup sa protektadong kalihokan ang pagsang-at og reklamo sa diskriminasyon, panghasi (lakip ang seksuwal nga panghasol), o bullying; pag-apil sa usa ka reklamo o imbestigasyong nagpadayon sa pag-atubang sa diskriminasyon, panghasi (lakip ang seksuwal nga panghasol), o bullying; nagpangutana bahin sa mga katungod ilalom niining kapitulo; o kon dili ang mga buhat nga kontra. Ang usa ka dili maayong aksyon mao ang bisan unsang aksyon nga makapugong sa usa ka makatarunganong tawo gikan sa paghimo o pagsuporta sa usa ka reklamo ilalom niini nga mga lagda. Ang mga pagsaway o pagpanimalos igadili kon adunay gihimong gipanalipdang kalihokan sa maayong katuyoan.

Ang “Pagpanulis” maoy, sa pagbuhat sa usa ka pagpangawat, o pag-hijack, ang estudyante:

- (1) Mosulay sa pagpatay sa laing tawo, o nagpahamtang o nisulay sa pagpahamtang ug grabeng samad sa lawas sa laing tawo; o
- (2) Nga aduna o walay peligrong instrumento:
 - (A) Naggamit ug puwersa batok sa tawo nga adunay katuyoang mabuntog ang pisikal nga pagpugong sa tag-iya o pisikal nga kusog sa pagpugong;
 - (B) Nagpanghulga sa paggamit ug kusog batok sa bisan kinsang tawo nga anaa uban ang katuyoang mapugos ang pagtugot sa pagkuha o pag-ikyas sa kabtangan; o
 - (C) Nagpahamtang ug grabeng samad sa lawas sa laing tawo.

Ang “Eskwelahan” o “publikong eskwelahan” mao ang tanang klase nga tunghaan sa akademiko ug dili kolehiyo nga gitukod ug giatiman sa departamento uyon sa balaod sa estado.

Ang “Mga libro sa eskwelahan” maoy librarya ug mga libro.

Ang “Opisyal sa eskwelahan” maoy bisan kinsang tigdumala, espesyalista, magtatambag, magtutudlo, guwardiya, o ubang kawani sa departamento, nga responsable sa pagdumala sa mga estudyante. Walay labot niini ang mga indibidwal nga gipalit ang serbisyo.

Ang “Mga kalapasang adunay kalabotan sa eskwelahan” maoy mga kalapasang naglambigit sa kabtangan sa eskwelahan, o mga kalapasang nahimo sa campus o sa uban pang lugar, sa transportasyon sa departamento, o sa panahon sa usa ka kalihokang gipasiugdahan sa departamento o kalihokan sa sulod o gawas sa eskwelahan.

Ang “Mga lagda sa eskwelahan” maoy mga lagda sa pamtasan sa tibuok eskwelahan nga gitukod sa eskwelahan.

Ang “Mga kawani sa eskwelahan” maoy bisan kinsa nga magtutudlo, opisyal, o ubang kawani sa departamento.

Ang “Pagpangita” mao kon pagkahuman hangyuon ang estudyante nga boluntaryong biyaan ang (mga) butang sa kontrabando ug siya nagdumili ug adunay makatarunganong basehanan nga ang estudyante naglapas sa balaod o mga probisyong gidili niining kapitulo, o kon adunay isyu bahin sa panglawas o kahilwasan sa ginadiling droga, peligrosong hinagiban, peligrosong mga instrumento o armas, o usa ka kombinasyon sa nahisgutan na, mahimong susihon sa opisyal sa eskwelahan ang sulod ug mga gamit nga mahimong ilakip apan dili limitado sa mga pitaka, fanny pack, backpacks, jackets, sapatos, medyas, o uban pang panggawas nga sinina.

Ang “Pagsakmit” maoy pagkuha sa (mga) butang nga kontrabando nga naa o nadiskobrehan panahon sa usa ka pagpangita.

Ang “Bug-at nga pagdisiplina” maoy pagdisiplinang lakip ang mga pagpalagpot, pagbalhin sa estudyante, pagtangtang inig krisis, ug pagsuspenso nga mahimong molapas sa napulo ka adlaw o labi pa sa usa ka tibuok nga napulo ka adlaw sa eskwelahan sa bisan unsang semester.

Ang “Pagpanglugos o Pagpangmolestiya” maoy pagbuhat ug wala-magustohing pisikal nga kontak sa sekswal nga kinaiyanhon sa usa ka tawo, sa usa ka kaila man o estranghero. Kontra gusto ang ingong pagkontak kon kini mahitabo nga walay pagtugot sa tawo, o kon ang tawo walay mahimo o walay-katakos sa paghatag pagtugot. Ang pag-uyon maoy positibo, nasayod, ug boluntaryong pag-uyon nga moapil sa nakasabotang matang sa pagpakigsekso. Kon ang usa ka estudyante nailalom sa pagpanglugos ug wala pa sa edad nga makatugot, kini pagaisipong walay gihatag nga pagtugot. Ang pagpanglugos usa ka klase sa sekswal nga panghasol.

Ang “Seksuwal nga pagpahimulos” mao ang paglapas sa sekswal nga privacy sa uban, o pagkuhag dili patas o mapang-abusong sekswal nga bentaha sa uban nga walay pagtugot ug kon kanus-a ang ingong pamtasan dili mahimong usa ka pagpanglugos. Ang pag-uyon maoy positibo, nasayod, ug boluntaryong pag-uyon nga moapil sa nakasabotang matang sa pagpakigsekso. Kon ang usa ka estudyante nailalom sa sekswal nga pagpahimulos ug wala pa sa edad nga makatugot, kini pagaisipong walay gihatag nga pagtugot. Ang seksuwal nga pagpanghimulos usa ka klase sa sekswal nga panghasol.

Ang “Seksuwal nga panghasol” maoy bisan unsang dili gusto, wala kaangayi, o wala gihangyong berbal o pisikal nga buhat sa sekswal nga kinaiyanhon nga gitumong sa indibidwal tungod sa iyang sekso. Ang Seksuwal nga panghasol mahimong maglakip sa mga hangyo alang sa sekswal nga mga pabor o makigromansa kon ang pagsunod o pagdumili sa paggawi maoy direkta o dili-direkta o kahimtang sa edukasyon sa usa ka estudyante o pag-apil sa usa ka programa sa departamento, kalihokan o serbisyo; o ang pagsunod o pagdumili sa paggawi gigamit ingon basihan sa mga desisyon nga nakaapekto sa edukasyon sa estudyante o pag-apil sa usa ka programa sa departamento, kalihokan, o serbisyo. Ang Seksuwal nga panghasol maglakip usab, apan dili

limitado sa, paghimog imoral nga buhat, wala kaangaying mga pakigromansa, mga hangyo alang sa sekswal nga mga pabor, o ubang berbal, way-pulong, o pisikal nga paggawi sa sekswal nga kinaiyanhon. Mahimong maglakip kini sa pamatayang sama sa paghikaphikap sa usa ka tawo nga nagsugyot ug pakigsekso, paghimog sekswal nga mga komento, komedya o lihok, pagkuriskuris o pagpakita o pag-apod-apod ug mga mahilas nga drowing, mga litrato o sinulat, pagtawag sa mga estudyante sa mga makapukaw-sa-seksong ngalan, pagpakaylap ug mga seksuwal nga tsismis, pagmarka sa mga estudyante diha sa seksuwal nga kalihokan, o nagsirkular, nagpakita, o naghimog mga seksuwal nga e-mail o website. Ang seksuwal nga pagpahimulos ug pagpanglugos nahulog usab sa kahulugan sa seksuwal nga panghasol.

Ang "Orientasyon sa sekso" maoy usa ka emosyonal ug sekswal nga kaibog sa usa ka tawo nga pinauyon sa sekso sa ubang tawo. Kasagarang mga termino aron mahulagway ang orientasyon sa sekso naglakip, apan dili limitado sa, heterosexual, bayot, tomboy, ug bisexual. Ang orientation sa sekso ug pag-ila sa sekso lahi.

Ang "Pagpanigarilyo" o "pagpanabako" maoy pagpanag-iya, paggamit, pagbaligya o pagpanagtag sa mga produktong tabako sa campus, o ubang lugar ug transportasyon sa departamento, o sa usa ka kalihokang gipasiugdahan sa departamento sa sulod o sa gawas sa eskwelahan.

Ang "Pagsunodsunod" maoy duha o daghang buhat sa wala magustohing mga pamatasan, gipunting sa usa ka tawo nga igong mahimong hinungdan sa pisikal, emosyonal, o sikolohikal nga kahadlok o aron makahimog usa ka makahadlok o abusadong palibot sa eskwelahan.

Ang "Strip search" maoy mga pagrekisa, nga nagkinahanglan ug pagtangtang sa mga sapot nga miresulta sa pagkaladlad sa kinatawo, dughan, o sapot pang-ilalom. o kombinasyon niini.

Ang "Pagsuspenso" maoy dili pag-apil sa eskwelahan sa usa ka ispisipikong panahon sa ting-eskwela.

Ang "Switchblade nga kutsilyo" maoy bisan unsang kutsilyong adunay sulab nga awtomatikong maabli:

- (1) Pinaagi sa presyur sa kamut sa usa ka buton o uban pang device sa kuptanan sa kutsilyo, o
- (2) Pinaagi sa operasyon sa inertia, grabidad, o pareho.

Ang "Pagpanghulga sa terorista" maoy:

- (1) Usa ka hulga, pinaagi sa pulong o pamatasan, nga mahimong hinungdan sa samad sa lawas o grabeng kadaot sa propiedad sa laing tawo;
- (2) Sa tuyo nga muhimo, o sa pagsalikway sa peligrong hinungdan sa pagbakwit sa usa ka bilding, lugar sa asembliya, o pasilidad sa pangpubliko nga transportasyon; o
- (3) Pagpakitag usa ka "samag hitsura" sa pusil o hinagiban.

Ang "Pagpangawat" maoy:

- (1) Pagkuha, o pagkontrolar sa kabtangan sa uban ug gihikawan ang maong tawo sa kabtangan;

- (2) Pagkuha, o pagkontrolar sa kabtangan sa uban pinaagig paglimbong ug paghikaw sa kabtangan;
- (3) Pagkuha, o pagkontrolar sa pagpanag-iya sa uban nga nahibal-ang nawala o nasayop pagkabutang, o namali ug hatod bahin sa kinaiyahan o kantidad sa propiedad, ang pagkatawo sa nakadawat, o uban pang mga kamatuoran, ug uban ang katuyoang hikawan ang tag-iya sa kabtangan, ang tawo napakyas sa paghimog makatarunganong mga lakang aron makaplagan ug pahibal-on ang tag-iya;
- (4) Pagkuhag mga serbisyo, nahibal-an sa tawo nga magamit ra kana sa bayad, pinaagig limbong, bakak nga timaan, o uban pang mga paagi aron malikayan ang pagbayad sa mga serbisyo;
- (5) Adunay pagkontrolar sa disposisyon sa mga serbisyo sa uban diin ang tawo walay katungod ug gibalhin ang mga serbisyo sa kaugalingon nga kaayohan o sa kaayohan sa usa ka tawo nga walay katungod niini;
- (6) Pagkapakyas sa paghimo sa gikinahanglang paghikay sa mga pondo pinaagi sa:
 - (A) Pagkuha sa kabtangan gikan ni bisan kinsa nga adunay usa ka kasabotan, o gipailalom sa usa ka nahibal-ang legal nga obligasyon, aron makahatag ug espisipikong bayad o uban pang kahikayan, gikan man sa propiedad o mga kita niini o gikan sa kaugalingong kabtangan sa tawo sa parehas nga kantidad, ug pagdumala sa kabtangan ingong iyaha ug pagkapakyas sa paghimog gikinahanglang pagbayad o kahikayan; o
 - (B) Pagkuhag kaugalingong mga serbisyo gikan sa usa ka empleyado diha sa gikasabotan o gipailalom sa usa ka nahibal-ang legal nga obligasyon sa paghimo sa usa ka pagbayad o uban pang mga kahikayan sa pondo sa ikatulong tawo gumikan sa trabaho, ug gituyong pagkapakyas sa paghimog pagbayad o kahikayan sa hustong oras;
- (7) Pagdawat, paghawid, o paglabay sa kabtangan sa uban, pagkabalo nga kini gikawat, uban ang katuyoang hikawan ang tag-iya sa kabtangan; o
- (8) Pagpangawat ug Baligya:
 - (A) Pagtipig o pagkuha sa mga produkto o baligya sa bisan unsang department store o department retail establishment, nga adunay katuyoang manlimbong;
 - (B) Pagbag-o sa presyo o uban pang marka sa presyo sa mga produkto o baligya sa bisan unsang department store o department[sa edukasyon] retail establishment, nga adunay katuyoang manlimbong; o
 - (C) Pagbalhin sa mga produkto o baligya ngadto sa laing butanganan sa bisan unsang department store o department retail establishment, nga adunay katuyoang manlimbong.

Ang “Illegal nga pagsulod” maoy pagsulod o pagpabilin sa lugar sa bisan unsang eskwelahan, o pasilidad sa departamento pagkahuman sa makatarunganong pasidaan o hangyo sa pagbiya gikan sa mga guwardiya sa eskwelahan o opisyal sa pulisya.

Ang “Pagpalta sa klase” maoy dili pagsulod sa usa ka estudyante sa (mga) klase o sa campus sa eskwelahan nga walay pagtugot gikan sa prinsipal o tigdumala. [Eff 9/1/82; am 5/23/86; am and comp 7/19/93; am and comp 5/19/97; am and comp 2/22/01; am ug comp 9/10/09; am and comp **NOV 17 2019**] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: Hawaii Const. Art. X, §3; HRS §§302A-101, 302A-1101, 302A-1112, 302A-1134, 302A-1134.5)

§8-19-3 Kapadapatan. (a) Ang mga probisyon niining kapituloha magamit sa tanang mga estudyante nga nagpaenrol sa usa ka publikong eskwelahan sa regular nga tuig sa eskwela, sesyon sa summer, o mga intersession nga dili igsapayan ang edad uban sa dugang nga, gawas sa mga oras nga nagklase ang eskwelahan, ang mga estudyanteng nagboard gipailalom sa mga lagda sa dormitoryo nga naugmad sa eskwelahan ug nauyonan sa sinulat nga pagtugot sa (mga) ginikanan o (mga) legal nga tigbantay sa mga estudyanteng nagboard.

(b) Ang mga lagda sa administratibo sa Hawaii alang sa mga estudyanteng adunay kakulangan maapply sa pagdisiplina sa mga estudyanteng kwalipikadong makadawat ug espesyal nga edukasyon o uban pang mga serbisyo ilalom niadtong mga kapitulo.

(c) Mga kapanguhaan sa prinsipal o tinudlo sa subkapitulo 2 hubaron aron maapil ang director sa klase sa tingbakasyon alang sa mga katuyoan sa pagdisiplina sa klase sa tingbakasyon. Mga kapanguhaan sa tuig sa eskwela niining kapituloha hubaron aron magamit sa sesyon sa summer bisan kanus-a.

(d) Disiplina panahon sa intersession ug klase sa tingbakasyon pagadumalahan sa subkapitulo 3. Ang disiplina sa mga estudyanteng nakadawat ug mga espesyal nga serbisyo sa edukasyon sa panahon sa usa ka extension sa tuig sa eskwela pagadumalahan sa subkapitulo 2 ug mga sumbanan ug kinahanglanong mga lagda sa administratibo sa Hawaii para sa mga estudyanteng adunay kakulangan.

(e) Sa tanang mga aksyong administratiba nga adunay kalabotan sa estudyante ug pagreport, ang kapitulo 8-34 maoy ipatuman. Dugang pa, alang sa mga estudyanteng nakadawat ug mga espesyal nga serbisyo sa edukasyon, ang lagda sa administratibo sa Hawaii magpatigbabaw alang sa mga estudyanteng adunay kakulangan.

(f) Walay aksyong maylabot sa pagsuspenso, bug-at nga pagdisiplina, o pagpasig-uli alang sa bandalismo o pagpasagad ang gamiton gawas kon nahiuyon niining kapituloha.

(g) Tanang mga butang maylabot sa mga pag-interbiyo o pagdakop sa pulis, o pareho, ipatuman sa estudyante subay niining kapituloha.

(h) Alang sa pamtasan sa (mga) hamtong ngadto sa (mga) estudyante pinasukad sa ilang protektadong grupo, susiha ang kapitulo 8-89 alang sa paggiya. [Eff 9/1/82; am 5/23/86; am and comp 7/19/93; am and comp 5/19/97; am and comp 2/22/01; am and comp 9/10/09; am and comp **NOV 17 2019**] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: Hawaii Const. Art. X, §3; HRS 302A-1101)

§8-19-4 Kabug-aton. Kon adunay bisan unsang probisyon o kapadapatan niining kapituloha sa bisan kinsang tawo o kahimtang nga gihimong dili balido, kini dili makaapekto sa ubang mga probisyon o kapadapatan sa kapitulo nga mahimong epektibo bisan wala ang dili balidong probisyon o kapadapatan, ug tungod niini, ang mga probisyon niining kapituloha mabulag. [Eff 5/23/86; comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; comp 9/10/09] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: HRS §302A-1112)

§8-19-4.1 Katungod sa estudyante sa pagkapribado. (a) Ang impormasyong maylabot sa mga reklamo, imbestigasyon, ug report magpabiling kompidensyal ug ipaambit ra sa mga haom nga indibidwal nga kinahanglan aron makumpleto ang imbestigasyon ug proseso sa paghimog desisyon.

(b) Dili igabutyag ang mailhang impormasyon bahin sa usa ka estudyante kon walay pahibalo sa ginikanan o legal nga tigbantay.

(c) Buwag nga huptan sa departamento ang mga rekord sa imbestigasyon gikan sa mga rekord sa edukasyon. [Eff **NOV 17 2019**] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: HRS §§302A-1101, 302A-1112)

SUBKAPITULO 2

DAOTANG GAWI SA ESTUDYANTE UG DISIPLINA PANAHOON SA REGULAR NGA TUIG SA ESKWELA

§8-19-5 Mga pagdisiplina; awtoridad. (a) Ang mga pagsuspensong nilapas sa napulo ka adlaw sa eskwela o pagsuspensong moresulta sa pagkasuspindi sa estudyante nga labaw sa napulo ka adlaw sa bisan unsang semester, pagbalhin, pagpapahawa, ug ekstensiyon sa pagtangtang inig krisis maoy aprubahan sa superintendente sa Complex area.

(b) Ang pagtangtang inig krisis ug mga pagsuspensong sa napulo ka adlaw sa eskwelahan o mas mubo pa mahimong aprubahan sa prinsipal o tinudlo.

(c) Sa pagtino sa mga pagdisiplina, kinahanglang hunahunaon sa prinsipal o tinudlo ang katuyoan sa nakasala, ang kinaiyahan ug kagrabe sa kalapasan, ang epekto sa kalapasan ngadto sa uban lakip na kon gihimo ang aksyon sa usa ka indibidwal o sa usa ka grupo sama sa gang, edad sa nakasala, ug kon balik-balik na ba ang pagpakasala. [Eff 9/1/82; ren §8-19-4, 5/23/86; am and comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; am and comp 9/10/09; comp] (Auth: HRS §§302A-1112, 302A-1002) (Imp: HRS §§302A-1112, 302A-1002)

§8-19-6 **Gidiling panggawi sa estudyante; kalapasan sa klase.** (a) Ang mosunod nga gidiling panggawi mapadapat sa tanang mga estudyante sa publikong eskwelahan, sa campus, o ubang lugar o transportasyon sa departamento, o sa usa ka kalihokang gipasiugdahan sa departamento sa sulod o sa gawas sa eskwelahan.

- (1) Mga kalapasan sa class A:
 - (A) Pag-atake;
 - (B) Bullying (alang sa mga estudyante sa grade 9-12);
 - (C) Pagpanglungkab;
 - (D) Cyberbullying (alang sa mga estudyante sa grade 9-12);
 - (E) Peligrosong instrumento, o substansya; pagpanag-iya o paggamit sa;
 - (F) Peligrosong armas; pagpanag-iya o paggamit sa;
 - (G) Mga gamit sa droga; pagpanag-iya, paggamit, o pagbaligya sa;
 - (H) Pagpangilkil;
 - (I) Pagpakig-away;
 - (J) Mga armas; pagpanag-iya o paggamit sa;
 - (K) Panghasi (alang sa mga estudyante sa grade 9-12);
 - (L) Pagpatay;
 - (M) Mga gidiling droga; pagpanag-iya, paggamit, o pagbaligya sa;
 - (N) Makapahubog nga substansiya; pagpanag-iya, paggamit, o pagbaligya sa;
 - (O) Danyos sa kabtangan o bandalismo;
 - (P) Pagpangawat;
 - (Q) Pagpanglugos;
 - (R) Seksuwal nga pagpahimulos;
 - (S) Seksuwal nga panghasol (alang sa mga estudyante sa grade 5-12);
 - (T) Pagsunodsunod; o
 - (U) Pagpanghulga sa terorista.
- (2) Mga kalapasan sa class B:
 - (A) Bullying (alang sa mga estudyante sa grade K-8);
 - (B) Cyberbullying (alang sa mga estudyante sa grade K-8);
 - (C) Diskriminasyon;
 - (D) Badlonganong panggawi;
 - (E) Sayop nga alarma;
 - (F) Palsipikasyon;
 - (G) Pagsugal;
 - (H) Panghasi (alang sa mga estudyante sa grade K-8);
 - (I) Hazing;
 - (J) Dili angay o kuwestiyonableng paggamit, sa mga materyal o kagamitan sa internet, o pareho;
 - (K) Pagpanimalos;
 - (L) Sexual nga panghasol (alang sa mga estudyante sa grade K-4);
 - (M) Pagpangawat; o
 - (N) Illegal nga pagsulod.

- (3) Mga kalapasan sa class C:
- (A) Mapasipalahong sinultihan;
 - (B) Pagsibat sa klase;
 - (C) Pagkadili-mapinasakopon;
 - (D) Laser pen/laser pointer; pagpanag-iya o paggamit sa;
 - (E) Pagbiya sa campus nga walay pagtugot;
 - (F) Pagpanigarilyo o paggamit sa mga substansiya sa tabako; o
 - (G) Pagpalta sa klase.
- (4) Mga kalapasan sa class D:
- (A) Kontrabando; pagpanag-iya o paggamit sa;
 - (B) Mga gamayng problema sa pamtasan; o
 - (C) Ubang mga balaod sa eskwelahan.
 - (i) Bisan unsang ubang pamtasan nga mahimong gireseta ug gidili sa mga balaod sa eskwelahan. Ang mga indibidwal nga lagda sa eskwelahan imantala o mahimong magamit diha sa opisina sa eskwelahan alang sa inspeksyon ug magpahibalo sa mga estudyante, kawani sa eskwelahan, ug mga ginikanan sa gidiling paggawi ilalom sa class A hangtod D niining seksyon.
 - (ii) Walay pagdisiplina nga katumbas sa bug-at nga pagdisiplina ang ipahamtang alang sa bisan unsang indibidwal nga lagda sa eskwelahan ingong class D.

(b) Papahawaon sa eskwelahan ang bisan kinsang estudyante nga adunay armas sa dili moubos nga usa ka tuig. Gidili sa campus, ubang lugar sa departamento, sa departamento, o sa usa ka kalihokang gipasiugdahan sa departamento sa sulod man o sa gawas sa eskwelahan ang pagpanag-iya o paggamit ug armas gawas lang sa pag-apil sa mga athletic team, mga club ug/o Junior Reserve Officer Training Corp (JROTC) nga programa sa shooting sport, edukasyon, ug kompetisyon. Ang superintendente o tinudlo, sa matag kaso, mahimong magbag-o sa pagpapahawa sa usa ka estudyanteng nanag-iya ug armas. Kon ang usa ka estudyanteng gipapahawa sa eskuylahan, ang maong estudyante hatagan ug alternatibong kalihokan sa edukasyon o uban pang angay nga tabang sama sa gihatag sa seksyon 8-19-11.

(c) Mahimong dili paeskwelahan hangtod sa kasiyaman ug duha nga adlaw ang bisan kinsang estudyante nga nanag-iya, nagbaligya, o naggamit ug usa ka peligrosong hinagiban, switchblade nga kutsilyo o bisan unsang kutsilyo nga gigamit sa dili maayo, makahubog nga (mga) sangkap, o (mga) ginadiling droga samtang nag-eskwela. Bisan kinsang estudyante nga makatarunganong nagpakita nga naa sa impluwensya sa, nakahurot o nakagamit ug makahubog nga (mga) substansiya o (mga) ginadiling droga sa wala pa moadto sa eskwelahan o nitambong sa mga kalihokang gidumala sa departamento nga gihimo sa campus, o sa ubang lugar o transportasyon sa departamento, o sa usa ka kalihokang gipasiugdahan sa departamento sa sulod o sa gawas sa eskwelahan mahimong dili paeskwelahan hangtod sa kasiyaman ug duha nga adlaw ug ang eskwelahan maoy magdapat ug substansiyang magamit sa

pag-screen aron mahibaloan kon kinahanglan bang irefer ang estudyante sa usa ka pagsusi sa pag-abuso sa tambal sa seksyon 302A-1134.6(f), Hawaii Revised Statutes. Ang tigdumala sa eskwelahan motuman sa mga probisyon niining kapituloha pinaagig pag-imbetiga sa naasoy nga hitabo ug ipahibalo sa ginikanan ang aksyon sa pagdisiplina. Gawas pa, ang tigdumala sa eskwelahan maghikay sa estudyante nga ma-screen sa usa ka nabansay nga screener. Ang gitudlong screener mosumaryo sa mga resulta sa estudyante, ug ipahibalo kini sa tigdumala sa eskwelahan. Unya ang tigdumala sa eskwelahan maoy magpahibalo sa pamilya sa mga resulta sa pag-screen, ang sayong pagbalik nga probisyon sa balaod, ug maghatag sa listahan sa mga ahensya sa medical insurance nga nagahimog mga pagsusi sa pag-abuso sa substansiya. Sa panahon sa screening ang estudyante pangutan-on ug usa ka serye sa mga pangutana aron mahibaloan kon ang estudyante naa sa ubos, taas o labing kataas nga peligro sa paggamit ug substansiya. Kon ang interbyo sa screening nagpakitag taas o taas kaayo nga mga resulta, ang estudyante irefer sa usa ka pormal nga pagsusi sa paggamit sa droga. Ang usa ka pormal nga pagsusi sa paggamit sa droga magtagana ug ekspertong klinikal nga opinyon aron mahibaloan kon adunay problema sa pag-abuso sa tambal, ug kon mao, magtanyag ug mga rekomendasyon sa pagtambal. Kon gi-refer sa usa ka pagsusi sa pag-abuso sa substansiya, ang mga estudyante nga adunay medikal health insurance hangyuong mokontak sa ilang espesyalista aron magpa-appointment. Ang mga propesyonal nga makahatag ug pagsusi sa pag-abuso sa substansiya naglakip sa certified substance abuse counselors (CSAC), mga psychiatrist, advanced practice registered nurses (APRN), mga psychologist, ug lisensyadong mga social worker. Mahimong aprubahan sa prinsipal o tinudlo ang pagsuspenso sa usa hangtod napulo ka adlaw sa pagtungha. Aprubahan sa superintendente sa complex area ang mga pagsuspenso nga molapas sa napulo ka adlaw nga pagtungha. Sa paggamit aning maalamong paghukom ug pagtino sa mga pagdisiplina, ang prinsipal o tinudlo kinahanglan hunahunaon sa prinsipal o tinudlo ang kinaiyahan ug kagrabe sa kalapasan, ang epekto sa kalapasan ngadto sa uban, edad sa nakasala, ug kon balik-balik na ba ang pagpakasala. Kon ang estudyante wala paeskwelaha, kinahanglan siguruhon sa prinsipal o tinudlo nga mahatag ang mga alternatibong kalihokan sa edukasyon o uban pang angay nga tabang sa estudyante, ug nga ang estudyante na-refer sa angay nga interbensiyon o serbisyo sa pagtambal, o pareho, nga gitino sa prinsipal o tinudlo uban sa angay nga kawani sa eskwelahan o pinauyon sa lagda sa administratibo sa Hawaii alang sa mga estudyanteng adunay kakulangan, kon mahimo.

(d) Ang pagdisiplina pagahimoon sa tanang kalapasan sa klase sa grade nga kindergarten hangtod twelve uyon sa mga pamaagi nga gitukod niining kapituloha ug sulod sa mga mosunud nga opsyon ingon sa gitino sa mga awtoridad nga gitumong sa seksyon 8-19-5. Ang mga interbensiyon aron matudloan ug angay nga pamatasan ang mga estudyante kinahanglang ipahimutang kon gipahamtang ang mga pagdisiplina. Ang mga opsyon sa pagdisiplina mahimong maglakip sa mosunod:

- (1) Pagtul-id ug komperensya sa estudyante;
 - (2) Pagkabilanggo;
 - (3) Pagtangtang panahon sa krisis;
 - (4) Indibidwal nga pagtudlo nga adunay kalabotan sa problemadong pamatasan sa estudyante;
 - (5) Pagkasuspensio sa eskwelahan;
 - (6) Temporaryong alternatibong kahimtang sa edukasyon;
 - (7) Pagkawala sa mga pribilehiyo;
 - (8) Mga komperensya sa ginikanan;
 - (9) Oras sa opisina;
 - (10) Pagsuspensio sa usa hangtod napulo ka adlaw sa eskwelahan;
 - (11) Pagsuspensio sa onse o labaw pa nga mga adlaw sa eskwelahan;
 - (12) Klase sa Sabado;
 - (13) Pagbalhin sa estudyante;
 - (14) Pag-refer sa alternatibong mga programa sa edukasyon;
 - (15) Pagpapahawa; o
 - (16) Pagpasig-uli.
- (e) Pagatambagan usab ang mga estudyante ingong dugang sa bisan unsang pagdisiplina sa subsection (c) ug (d).
- (f) Walay aksyong katumbas sa bug-at nga pagdisiplina ang ipahamtang sa mga estudyante alang sa pagbuhat ug class D nga kalapasan.
- (g) Walay pagsuspensio o bug-at nga pagdisiplina ang ipahamtang ni bisan kinsang estudyante tungod sa pagsibat o pagpalta sa klase.
- (h) Ang mga opsyon sa pagdisiplina sa subsection (c) ug (d) hubaron ingong mga pagdisiplina sulod sa usa ka tuig sa eskwela.
- (i) Mahimong magpadayon ang mga pagdisiplina sa musunod nga tuig sa eskwela kon nahimo ang kalapasan sulod sa baynte ka adlaw gikan sa katapusang instructional day alang sa mga estudyante sa kana nga tuig sa eskwela. [Eff 9/1/82; am and ren §8-19-5, 5/23/86; am and comp 7/19/93; am and comp 5/19/97, am and comp 2/22/01; am and comp 9/10/09; am and comp NOV 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: HRS §§302A-1112, 302A-1134, 302A-1134.5)

§8-19-7 Pagtangtang panahon sa krisis. (a) Ang usa ka prinsipal o tinudlo, sa usa ka emerhensya, mahimong dihadiha nga mutangtang sa usa ka estudyante base sa pasiuna nga pagpangutana ug nahibal-an nga ang pamatasan sa estudyante nagtanyag ug usa ka tin-aw, dihadihang hulga sa pisikal nga kahilwasan sa kaugalingon o sa uban, o ang estudyante maoy labihan ka makagubot nga gikinahanglan na siyang pahawaon aron mapreserba ang katungod sa ubang estudyante nga magpadayon sa ilang edukasyon nga walay kabaldahan.

(b) Sa pagpahamtang sa usa ka pagtangtang inig krisis, ang mga eskwelahan kinahanglang maningkamot nga magpahibalo dayon sa ginikanan pinaagi sa telepono.

(c) Ang usa ka follow-up nga nahisulat nga pahibalo sa pagtangtang sa estudyante maoy personal nga ihatod o ipadala sa ginikanan. Ang pahibalo sa pagtangtang sa estudyante maglangkob sa mosunod nga sinulat nga mga pahayag:

- (1) Mga alegasyon sa espisipikong nabuhat sa estudyante nga naghimog basehan sa pagkatangtang;
- (2) Ang mga espisipikong alegasyon nga napamatud-an;
- (3) Usa ka asoy sa (mga) pagdisiplina; ug
- (4) Asoy sa petsa, oras, ug lugar sa komperensya, nga gitanyag sa administrasyon sa eskwelahan aron makigkita sa ginikanan. Ang usa ka kopya sa pahibalo sa pagtangtang ipadala ngadto sa superintendente sa complex area. Dugang sa pahibalo sa pagtangtang nga gikinahanglan niining subseksyona, ang prinsipal o tinudlo mosulay sa pagkumpirma sa pahibalo pinaagi sa pagtelepono sa ginikanan.

(d) Ang estudyanteng gipailalom sa pagtangtang tugotan nga makapadayon sa pagtambong sa eskwelahan kon wala na ang krisis.

(e) Dili magpadayon sa labaw sa napulo ka adlaw ang usa ka pagtangtang, gawas kon gi-aprubahan sa superintendente sa lugar sa panahon sa pag-apelar. [Eff 9/1/82; am and ren §8-19-6, 5/23/86; am and comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; am and comp 9/10/09; comp **NOV 17 2019**] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: HRS §302A-1112)

§8-19-7.1 Imbestigasyon. (a) Pagkahuman dayon sa paghimog pagtangtang inig krisis o bisan kanus-a nga ang prinsipal o tinudlo adunay katarungang motuo nga ang estudyante naghimog usa ka kalihokan nga nagkinahanglan sa pagpahamtang ug suspensyon, kinahanglang magsugod ug usa ka bug-os nga imbestigasyon ang prinsipal o tinudlo. Mga reklamo sa diskriminasyon, panghasi (lakip ang seksuwal nga panghasol) bullying ug/o pagpanimalos maoy nailalom sa mga probisyon sa reklamo ug imbestigasyon sa seksyon 8-19-30.

(b) Sa dihang naghimog imbestigasyon, ang prinsipal o tinudlo kinahanglang maghimo dayon ug mga paningkamot aron mapahibalo ang ginikanan bahin sa imbestigasyon sa eskwelahan. Inig human sa paghimo sa makatarunganong pagsulay, unya wala makontak sa prinsipal o tinudlo ang ginikanan, ang eskwelahan mahimong moapil ug humanon ang imbestigasyon. Ang imbestigasyon kinahanglang makompleto sa labing daling panahon. Kon magpasiugda ang prinsipal o tinudlo ug mga pamaagi alang sa pagpahamtang sa bug-at nga pagdisiplina gawas sa pagtangtang inig krisis, ang prinsipal o tinudlo pagkahuman sa imbestigasyon, maghimog sinulat nga report nga naglangkob ug mubong sumaryo sa pagpamatuod sa mga saksing giinterbyo, uban pang ebidensya, ug ang (mga) hinungdan sa prinsipal o tinudlo alang sa pagsugod sa pagdisiplina.

(c) Ang prinsipal o tinudlo kinahanglang maghatag ug pahibalo sa ginikanan sa mga nahibal-ang batok sa estudyante. Kon ang estudyante o ginikanan gipanghimakak ang (mga) sumbong, ang prinsipal o tinudlo kinahanglang magpakitag ebidensya ngadto sa ginikanan ug sa estudyante aron suportahan ang mga nahibal-an sa opisyal sa eskwelahan. Ang estudyante o ginikanan hatagan ug higayon nga ipresentar ang bersyon sa estudyante sa hitabo. [Eff and comp 9/10/09; am ug comp **NOV 17 2019**] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: HRS §302A-1112)

§8-19-8 Suspensyon. (a) Matag higayon nga ang prinsipal o tinudlo adunay katarungang motuo nga ang usa ka estudyante adunay kalihokang kinahanglan pahamtangan ug suspensyon, ang prinsipal o tawong gitudlo kinahanglang maghimo dayon ug usa ka imbestigasyon sa hitabo. Pagkahuman sa imbestigasyon ug mga nadiskobrehan, mahimong masuspende ang estudyante kon nakita sa prinsipal o tinudlo nga balido ang mga nahibal-an. Kinahanglang ipahibalo sa prinsipal o tinudlo ngadto sa ginikanan pinaagig pagsulat ang mga nahibal-an ug ang mga aksyon sa pagdisiplina.

(b) Kon ang estudyante o ginikanan gipanghimakak ang (mga) sumbong, ang prinsipal o tinudlo kinahanglang magpakita sa ginikanan ug sa estudyante kon unsang ebidensya ang nahibal-an sa mga awtoridad sa eskwelahan aron suportahan ang mga nahibal-an sa opisyal sa eskwelahan. Ang estudyante o ginikanan, o pareho hatagan ug higayon nga ipresentar ang bersyon sa estudyante sa hitabo. Apan, kon ang estudyante dili makasabut sa pagkaseryoso sa mga sumbong, ang kinaiyahan sa mga paghusay, ug mga sangputanan niini, o naa sa ingong edad, ang makahuluganong diskusyon malisud sa salabutan o kasinatian, ang prinsipal o tinudlo maghangyo sa ginikanan nga muanha aron moapil sa panaghisgutan.

(c) Kon ang kinatibuk-ang ihap sa mga adlaw sa pagsuspenso sa bisan unsang semester milapas sa napulo ka adlaw, ang angay nga mga pamaagi sa proseso niining kapituloha magamit gawas kon gipakita sa balaod.

(d) Hatagan ug berbal nga pahibalo ang ginikanan sa bisan unsang pagsuspenso bisan unsa pa ang gitas-on niini. Pinaagig telepono ang pauna nga pahibalo sa pagsuspende, kon mahimo, ug ang sinulat nga pahibalo maoy personal nga ihatod o ipadala sa ginikanan pagkahuman sa imbestigasyon. Ang pahibalo sa pagsuspenso maglangkob sa mosunod nga nahisulat nga mga pahayag:

- (1) Mga alegasyon sa espisipikong nabuhat sa estudyante nga naghimog basehan sa pagsuspenso;
- (2) Ang mga espisipikong alegasyon nga napamatud-an;
- (3) Usa ka asoy sa (mga) pagdisiplina; ug
- (4) Asoy sa petsa, oras, ug lugar sa komperensya, nga gitanyag sa administrasyon sa eskwelahan aron makigkita sa ginikanan.

Ang usa ka kopya sa pahibalo ipadala ngadto sa superintendente sa complex area. Dugang sa pahibalong gikinahanglan niining subseksyona, mosulay ug kumpirma sa pahibalo ang prinsipal pinaagi sa pagtelepono sa ginikanan. [Eff 9/1/82; am ug ren §8-19-7, 5/23/86; am and comp 7/19/93; comp 5/19/97; am and comp 2/22/01; am and comp 9/10/09; comp **NOV 17 2019**] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: HRS §302A-1112)

§8-19-9 Hustong proseso alang sa mga pagsuspenso nga nilapas ug napulo ka adlaw, pagbalhin sa estudyante, ug pagpahawa. (a) Kon, gibase sa imbestigasyon, ang prinsipal o tinudlo nagtuo nga ang usa ka estudyante naghimog usa ka kalihokan nga nilapas niining kapituloha, ug kon girekomenda sa prinsipal o tinudlo nga ipahamtang ang bug-at nga pagdisiplina gawas sa pagtangtang inig krisis, kinahanglang magpahibalo dayon ang prinsipal o tinudlo sa superintendente sa complex area aron masugdan ang proseso sa pagdisiplina, pinaagi sa pagkuha sa berbal nga pagtugot gikan sa superintendente sa complex area.

(b) Sa pagkuha sa berbal nga pagtugot gikan sa superintendente sa complex area, maningkamot ang prinsipal o tinudlo sa pagpahibalo sa ginikanan sa:

- (1) Insidente sa bug-at nga pagdisiplina,
- (2) Ang oportunidad sa pag-apelar, ug
- (3) Nga ang aksyon sa pagdisiplina ipatuman dayon.

(c) Sulod sa tulo ka adlaw sa berbal nga pagtugot gikan sa superintendente sa complex area, ang prinsipal o tinudlo kinahanglang magpadala ug usa ka sinulat nga pahibalo sa insidente sa bug-at nga pagdisiplina nga adunay appeal form sa ginikanan. Igo na ang kopyang pirma sa o usa ka elektronik nga kumpirmasyon nga pag-uyon sa form sa insidente sa bug-at nga pagdisiplina gikan sa superintendente sa complex area. Ang sinulat nga pahibalo sa bug-at nga pagdisiplina magbaton sa mga mosunod nga pahayag:

- (1) Mga alegasyon sa espisipikong nabuhat sa estudyante nga naghimog basehan sa bug-at nga pagdisiplina;
- (2) Ang mga espisipikong alegasyon nga napamatud-an;
- (3) Usa ka asoy sa (mga) pagdisiplina; ug
- (4) Usa ka pahayag nga ang ginikanan adunay katungod sa pag-apelar ngadto sa superintendente sa complex area kon diin mahimong magpakita ug ebidensya ang ginikanan, pagtawag ug pagtuki sa mga saksi, ug irepresentar sa abogado ug kutob sa paghatag sa ginikanan ug sinulat nga pahibalo sa legal nga representasyon labing menos napulo ka adlaw sa kalendaryo sa wala pa ang apela.
- (5) Kon ang estudyante o ginikanan gustong mag-file ug apelar, ang apelar kinahanglang isumite sa pagsulat ug madawat sa superintendente sa complex area pagtapos sa patigayon sa ikapito nga adlaw sa eskwelahan gikan sa petsa sa gipagawas ang pahibalo sa bug-at nga pagdisiplina. Gitugotan ang estudyante nga moadto sa eskwelahan gawas kon nakita sa prinsipal nga ang padayong presensya sa estudyante nagmugna ug daghang risgo sa kaugalingon o sa uban o sa mga katungod sa ubang estudyante nga ipadayon ang ilang edukasyon nga walay kabaldahan. Apan, dili moapil ang estudyante sa bisan unsang ekstrakurikular, lakip na apan dili limitado sa mga atletiko, biyahe, o club.

(d) Pagdawat sa usa ka sinulat nga hangyo sa usa ka apela, ang superintendente sa complex area maoy, sulod sa napulo ka adlaw, mag-iskedyul ug apela ug kinahanglang ipahibalo sa ginikanan ang petsa, oras, ug lugar. Ang sinulat nga pahibalo sa apela ipadalag koreo ngadto sa ginikanan ug prinsipal

o tinudlo labing menos kinse ka adlaw sa wala pa ang pag-apelar. Ang apela pagadumalahan sa superintendente sa complex area o sa usa ka walay gidapigang tawo sa departamento, o walay gidapigang tinudlo, nga mahimong usa ka opisyal sa departamento, nga gitudlo sa superintendente sa complex area. Ang pag-apelar pagadumalahon sama sa mosunud:

- (1) Ang apela tapuson gawas kon ang estudyante o ginikanan maghangyong ipubliko kini;
- (2) Ang ginikanan ug prinsipal o tinudlo adunay katungod nga magpresentar ug ebidensya, sukiton ang mga saksi, ug isumite ang sumbalik-tubag nga pagpamatuod;
- (3) Ang ginikanan ug prinsipal o tinudlo mahimong irepresentar sa abogado;
- (4) Ang superintendente sa complex area o tinudlong walay gidapigan sa departamento dili kinahanglang sundon ang pormal nga mga lagda sa ebidensya;
- (5) Ang superintendente sa complex area o tinudlong walay gidapigan sa departamento makataronganong magtimbang sa gipakitang ebidensya;
- (6) Ang ginikanan, sa iyang kaugalingong gasto, mahimong magrekord o makakuhag usa ka kopya sa tape recording sa departamento, o transcript sa tape recording sa mga proceeding sa departamento kon gihangyo lamang alang sa katuyoan sa pagsusi sa korte. Ang superintendente sa complex area o tinudlong walay gidapigan sa departamento kinahanglang magrekord sa usa ka transcript o tape recording sa mga proceeding;
- (7) Ang superintendente sa complex area maghimog usa ka desisyon pinaagig sulat nga dili molapas sa pito ka adlaw gikan sa pagtapos sa pag-apela nga tin-awng nagsulti sa (mga) aksyon nga pagahimoon ug ang mga basehan alang sa maong mga aksyon. Ang sinulat nga desisyon ipadalag koreo o personal nga ihatag sa ginikanan, abogado sa rekord sa estudyante, ug usa ka kopya sa eskwelahan. Kon ang aksyon sa pagdisiplina gipaluyohan, ang superintendente sa complex area magtino sa kinatibuk-ang ihap sa mga adlaw sa pagsuspende ug sulod sa petsa sa pagsugod ug pagtapos sa suspensyon magkonsiderar sa gidaghanon na sa mga adlaw nga naserbisyonan na sa estudyante.

(e) Mahimong i-apelar sa ginikanan ang desisyon sa superintendente sa complex area pinaagig paghatag ug sinulat nga pahibalo sa ilang apela ug partikular nga pahayag kon naghangyo ba sila ug paghusay ngadto sa superintendente sa edukasyon o tinudlo sa estado sa pag-ila sa nga espisipikong isyu ug argumento nga adunay suportang mga dokumento ug ebidensya. Ang sinulat nga apelar ihatud ngadto sa superintendente sa edukasyon o tinudlo sa estado sulod sa pito ka adlaw gikan sa petsa sa gisulat nga desisyon sa superintendente sa complex area. Kon walay gihimong espisipikong hangyo alang sa pagdungog, ang superintendente sa edukasyon o tinudlo sa estado maghatag ug usa ka paghukom uyon sa tibuok nga talaan sa mga proceeding sa superintendente sa complex area ug ang ginikanan nga gisumite sa apela. Ang

superintendente sa edukasyon o tinudlo sa estado mohimog usa ka katapusang sinulat nga desisyon. Gitugotan ang estudyante nga moadto sa eskwelahan gawas kon nakita sa superintendente sa complex area nga ang padayong presensya sa estudyante nagmugna ug daghang risgo sa kaugalingon o sa uban o sa mga katungod sa ubang estudyante nga ipadayon ang ilang edukasyon nga walay kabaldahan. Kon diin ang estudyante dili iapil sa eskwelahan samtang naghulat sa pag-apelar, superintendente sa edukasyon o tinudlo sa estado maghatag ug usa ka desisyon sulod sa baynte uno ka adlaw sa gikan sa petsa sa pagdawat sa apela.

(f) Sa pagdawat sa usa ka apelar, gikan sa ginikanan o abogado sa ginikanan, ang sinulat nga desisyon sa superintendente sa complex area ug tanang dokumento ug mga pagrekord gikan sa proceedings nga gihatag alang sa subseksyon (d) niining seksyon igapasa sa superintendente sa edukasyon o tinudlo sa estado sulod sa napulo ka adlaw. Kinahanglang susihon ang ebidensya sa superintendente sa edukasyon o tinudlo sa estado ug mohimog usa ka desisyon pinauyon sa aksyon sa pagdisiplina sulod sa napulog upat ka adlaw. Ang desisyon maoy personal nga ihatud o ipadala ngadto sa ginikanan o abogado sa rekord. Dugang pa, pahibal-on ang ginikanan sa katungod sa pagsumite sa sinulat nga mga eksepsyon sa desisyon ug aron ipresentar ang argumento sa superintendente sa edukasyon o tinudlo sa estado. Sa panghitabo nga ang usa ka ginikanan kinahanglan mag-file ug mga sinulat nga eksepsiyon alang sa pagpapahawa tungod sa armas o pagbag-o pinauyon sa desisyon sa usa ka tinudlo, ang sinulat nga eksepsyon dunggon sa superintendente sa edukasyon o tinudlo sa estado. Sinulat nga mga eksepsiyon ug ang hangyo nga ipresentar ang argumento sa superintendente sa edukasyon o tinudlo sa estado kinahanglang madawat sa sulod sa lima ka adlaw sa petsa sa paghukom nga gihatag sa superintendente sa edukasyon, tinudlo o tinudlo sa estado. Ang usa ka ginikanan mahimong magsumite ug sinulat nga mga eksepsiyon ug buhian ang katungod nga mupresentar ug argumento; apan, walay katungod sa pagpresentar ug argumento nga wala una nagsumite ug sinulat nga mga eksepsiyon. Kon gisumite sa tukmang panahon sa ginikanan ang gisulat nga mga eksepsiyon ug naghangyo sa katungod sa pagpresentar sa argumento, ang superintendente sa edukasyon o tinudlo sa estado maoy, sa sulod sa duha ka adlaw gikan sa pagdawat sa hangyo nga ipresentar ang argumento, pahibal-on ang ginikanan sa espisipikong petsa, oras, ug lugar hain ipresentar ang ilang mga argumento. Ang petsa alang sa pagpresentar sa argumento maoy dili moubos sa lima ka adlaw ug dili molapas sa napulo ug upat ka adlaw gikan sa petsa sa pahibalo nga nagingon sa ginikanan sa espisipikong petsa, oras, ug lugar hain ipresentar ang ilang mga argumento. Ang superintendente sa edukasyon o tinudlo sa estado ipadala ang usa ka sinulat nga desisyon sa ginikanan o sa abogado sa rekord sulod sa napulo'g upat ka adlaw sa petsa sa pagpresentar sa argumento o sa kaso diin gibuhian sa ginikanan ang iyang katungod nga ipresentar ang argumento, sulod sa napulo'g upat ka adlaw gikan sa pagdawat sa gisulat nga mga eksepsyon sa ginikanan. [Eff 9/1/82; am and ren §8-19-8, 5/23/86; am and comp 7/19/93; am and comp 5/19/97; am and comp 2/22/01; am and comp 9/10/09; am and comp NOV 17 2019] (Auth: HRS §302A- 1112) (Imp: HRS §302A-1112)

§8-19-10 Kadugayon sa mga pagdisiplina. (a) Kon dili mahimong ipahamtang ang aksyon sa pagdisiplina ingong resulta sa proseso sa pag-apelar, ang pagdisiplina mahimong madala sa sunod nga tuig sa eskwela sa bisan unsang publikong eskwelahan ug wala naglakip sa klase sa tingbakasyon.

(b) Kon ang mga buhat, nga miresulta sa pagdisiplina, nahimo sulod sa baynte ka adlaw gikan sa katapusang adlaw sa panudlo alang sa mga estudyante sa tuig sa eskwela ang pagdisiplina mahimong madala sa sunod nga tuig sa eskwela sa bisan unsang publikong eskwelahan ug wala naglakip sa klase sa tingbakasyon.

(c) Kini nga seksyon dili magamit sa mga kalapasan sa armas. Ang pagdisiplina alang sa mga kalapasan sa armas maoy usa ka gikinahanglan nga dili moubos sa usa ka tuig.

(d) Gawas sa gihulagway sa mga subseksyon (a) ug (b), walay pagdisiplina nga magpadayon lapas sa tuig sa eskwela diin gihimo ang aksyon. [Eff 9/1/82; ren §8-19-9, 5/23/86; comp 7/19/93; am and comp 5/19/97; comp 2/22/01; am and comp 9/10/09; comp **NOV 17 2019**] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: HRS §§302A-1112, 302A-1134)

§8-19-11 Ikapuling mga kalihokan ug uban pang tabang kon nahibal-an nga ang mga estudyante nakalapas niini nga kapitulo. (a) Ang superintendente sa complex area magsiguro nga ang mga alternatibong kalihokan sa edukasyon o aktibong pag-apil sa publiko o pribadong mga ahensya gihatag ingon angay alang sa tanang mga estudyanteng gitangtang panahon sa krisis sa panahong molapas sa napulo ka adlaw o gisuspinde sa panahong molapas sa napulo ka adlaw sa eskwelahan.

(b) Alang sa tanang mga estudyante nga gisuspinde sa usa hangtod napulo ka adlaw sa eskwelahan, mahimong ikonsiderar sa prinsipal o tinudlo ang paghatag ug ikapuling mga kalihokan sa edukasyon nga gibase sa panginahanglan sa estudyante.

(c) Ang mga lagda sa administratibo sa Hawaii alang sa mga estudyanteng adunay kakulangan maapply sa mga estudyanteng kwalipikado ilalom niining kapitulo. [Eff 9/12/82; am and ren §8-19-10, 5/23/86; comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; am ug comp 9/10/09; comp **NOV 17 2019**] (Auth: §302A-1112) (Imp: HRS §§302A-1112, 302A-1128)

SUBKAPITULO 3

DAOTANG GAWI SA ESTUDYANTE UG DISIPLINA PANAHON SA KLASE SA TINGBAKASYON

§8-19-12 Mga pagdisiplina; awtoridad. Ang director sa klase sa tingbakasyon o tinudlo magpahamtang sa pagdisiplina batok sa bisan kinsang estudyante nga nagtungha sa klase sa tingbakasyon. [Eff 5/23/86; comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; am ug comp 9/10/09; **NOV 17 2019**] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: HRS 302A-1112)

§8-19-13 Gidiling panggawi sa estudyante; kalapasan sa klase.

(a) Ang mosunud nga gidiling panggawi mapadapat sa tanang mga estudyante sa tingbakasyon panahon sa tingklase sa tingbakasyon, sa campus, o ubang lugar o transportasyon sa departamento, o sa usa ka kalihokang gipasiugdahan sa departamento sa sulod o sa gawas sa eskwelahan.

(1) Mga kalapasan sa class A:

- (A) Pag-atake;
- (B) Bullying (alang sa mga estudyante sa grade 9-12);
- (C) Pagpanglungkab;
- (D) Cyberbullying (alang sa mga estudyante sa grade 9-12);
- (E) Peligrosong instrumento, o substansya; pagpanag-iya o paggamit sa;
- (F) Peligrosong armas; pagpanag-iya o paggamit sa;
- (G) Mga gamit sa droga; pagpanag-iya, paggamit o pagbaligya sa;
- (H) Pagpangilkil;
- (I) Pagpakig-away;
- (J) Mga armas; pagpanag-iya o paggamit sa;
- (K) Panghasi (alang sa mga estudyante sa grade 9-12);
- (L) Pagpatay;
- (M) Mga gidiling droga; pagpanag-iya, paggamit, o pagbaligya sa;
- (N) Makapahubog nga substansiya; pagpanag-iya, paggamit, o pagbaligya sa;
- (O) Danyos sa kabtangan o bandalismo;
- (P) Pagpangawat;
- (Q) Pagpanglugos;
- (R) Seksuwal nga pagpahimulos;
- (S) Seksuwal nga panghasol (alang sa mga estudyante sa grade 5-12);
- (T) Pagsunodsunod; o
- (U) Pagpanghulga sa terorista.

(2) Mga kalapasan sa class B:

- (A) Bullying (alang sa mga estudyante sa grade K-8);
- (B) Cyberbullying (alang sa mga estudyante sa grade K-8);
- (C) Diskriminasyon;
- (D) Badlonganong panggawi;
- (E) Sayop nga alarma;
- (F) Palsipikasyon;
- (G) Pagsugal;
- (H) Panghasi (alang sa mga estudyante sa grade K-8);
- (I) Hazing;
- (J) Dili angay o kuwestiyonableng paggamit, o pareho, sa mga materyal ug himan sa internet;
- (K) Pagpanimalos;
- (L) Sexual nga panghasol (alang sa mga estudyante sa grade K-4);
- (M) Pagpangawat; o
- (N) Illegal nga pagsulod.

- (3) Mga kalapasan sa class C:
- (A) Mapasipalahong sinultihan;
 - (B) Pagsibat sa klase;
 - (C) Pagkadili-mapinasakopon;
 - (D) Laser pen/laser pointer; pagpanag-iya o paggamit sa;
 - (E) Pagbiya sa campus nga walay pagtugot;
 - (F) Pagpanigarilyo o paggamit sa mga substansiya sa tabako; o
 - (G) Pagpalta sa klase.
- (4) Mga kalapasan sa class D:
- (A) Kontrabando; pagpanag-iya o paggamit sa;
 - (B) Mga gamayng problema sa pamtasan; o
 - (C) Ubang mga balaod sa eskwelahan.

(b) Mga kalapasan sa class C ug D: Ang usa ka estudyante sa tingbakasyon nga nakahimo ug duha sa bisan unsang kalapasan sa class C o D ingong gipatin-aw sa seksyon 8-19-6 sa dagan sa klase sa tingbakasyon makadawat ug pasidaan alang sa unang kalapasan ug mahimong pagawason gikan sa klase sa tingbakasyon alang sa ikaduhang kalapasan.

(c) Bisang kinsang estudyante nga nakahimog kalapasan sa class A o class B tangtangan gikan sa klase sa tingbakasyon. Ang director sa klase sa tingbakasyon o tinudlo magpahibalo ug makigkita sa estudyante ug ginikanan sa wala pa papahawaa gikan sa klase sa tingbakasyon. Ang director sa klase sa tingbakasyon mag-file ug usa ka report sa superintendente sa complex area ug maghatag ug kopya sa ginikanan.

(d) Ang director sa klase sa tingbakasyon o tinudlo, panahon sa emerhensiya, mahimong magpahamtang sa estudyante ug pagtamtang panahon sa krisis dihaduha dayon pagkahuman nakit-an nga ang pamtasan sa estudyante nagtanyag ug usa ka tin-awng hulga sa pisikal nga kahilwasan sa kaugalingon o sa uban, o maoy labihan ka makagubot nga gikinahanglan na siyang pahawaon aron mapreserba ang katungod sa ubang estudyante nga magpadayon sa ilang edukasyon nga walay kabaldahan. Ang director sa klase sa tingbakasyon o tinudlo magpahibalo ug makigkita sa estudyante ug ginikanan sa wala pa ibalik ang estudyante sa klase sa tingbakasyon. Walay estudyanteng mapahiuli kon wala ang pagpakigkita. Ang director sa klase sa tingbakasyon o tinudlo mag-file ug usa ka report sa superintendente sa complex area ug maghatag ug kopya sa ginikanan. [Eff 5/23/86; am ug comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; am and comp 9/10/09; am ug comp NOV 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: HRS §302A-1112)

SUBKAPITULO 4

MGA PAGPANGITA UG PAGSAKMIT SA ESKWELAHAN

§8-19-14 Patakaran sa kinatibuk-ang mga pagpangita ug pagsakmit sa eskwelahan. Ang mga locker sa eskwelahan nga gihatag sa mga estudyante sa campus mahimong ablihan ug inspeksyunon (ug gawas nga pagsimhot sa iro) sa mga opisyal sa eskwelahan sa bisan unsang oras adunay hinungdan man o wala, ingon nga ang mga pagpangita maoy dili tungod sa rasa, kolor, nasudnon nga gigikanan, kagikan, sekso, pagkatawo ug ekspresyon sa sekso, relihiyon, kakulangan, o orientasyon sa sekso. Dili mapadapat ang Section 8-19-15 sa pag-abli ug inspeksyon (ug gawas nga pagsimhot sa iro) sa mga locker sa estudyante. Wala sa mga pagdili sa mga seksyon 8-19-15 hangtod 8-19-18 o malabot sa kinatibuk-ang pagpangita ug pagsakmit sa eskwelahan nga mahubad sa bisan unsang paagi aron makahimog usa ka pagdahom sa pagkapribado sa mga locker sa estudyante. Kinahanglang hunahunaon sa mga estudyante nga ang ilang mga locker gipailalom sa pag-abli ug pag-inspeksyon (ug gawas nga pagsimhot sa iro) bisan unsang orasaha adunay hinungdan man o wala. [Eff 5/23/86; am ug comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; am ug comp 9/10/09; comp NOV 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: Hawaii Const. Art. X, §3; HRS §§302A-1101, 302A-1112)]

§8-19-15 Patakaran sa kinatibuk-ang mga pagpangita ug pagsakmit sa eskwelahan. Gawas sa gihatag sa seksyon 8-19-14 bahin sa mga locker, ang mga estudyante adunay makatarunganong pagdahom sa pagkapribado sa mga tawo sa campus, o ubang lugar o transportasyon sa departamento, o sa usa ka kalihokang gipasiugdahan sa departamento sa sulod o sa gawas sa eskwelahan. Ang mga eskwelahan adunay samang lehitimong panginahanglan sa paghupot sa kahapsay ug usa ka palibot diin ang pagkat-on mahimong mahitabo. Sa pagtuman niining lehitimong panginahanglan, ang mga opisyal sa eskwelahan mahimong adunay higayon nga kinahanglang maghimo sa mga pagpangita ug pagsakmit sa campus, o ubang lugar o transportasyon sa departamento, o sa usa ka kalihokang gipasiugdahan sa departamento sa sulod o sa gawas sa eskwelahan. Ingon usa ka kinatibuk-ang palisiya, gawas sa gihatag sa seksyon 8-19-14 bahin sa mga locker sa estudyante, gitugotan ang mga pagpangita ug pagsakmit kon adunay makatarunganong hinungdan sa pagduda, pinauyon sa mga kahimtang sa attendant nga ang pagpangita magpakitag ebidensya nga ang estudyante o mga estudyante nakalapas o naglapas sa bisan haing balaod o sa gidiling pamatasan sa estudyante ilalom niining kapituloha. Ang mga pagpangita ug pagsakmit nga gihimo sa mga opisyal sa eskwelahan motuman sa mga probisyon niining subkapituloha. [Eff 5/23/86; comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; am ug comp 9/10/09; am ug comp NOV 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: Hawaii Const. Art. X, §3; HRS §§302A-1101, 302A-1112)]

§8-19-16 Awtoridad. Gawas sa gihatag sa seksyon 8-19-14 bahin sa mga locker sa estudyante, lagmit susihon kon adunay makatarunganong hinungdan sa pagduda, pinauyon sa mga kahimtang sa attendant nga ang pagpangita magpakitag ebidensya nga ang estudyante o mga estudyante, o uban pa sa campus, o ubang lugar o transportasyon sa departamento o sa usa ka kalihokang gipasiugdahan sa departamento sa sulod o sa gawas sa eskwelahan naglapas sa balaod o mga probisyon niining kapituloha. Ang usa ka opisyal sa eskwelahan nga naghimo sa pagpangita kinahanglang ubanan sa ubang opisyal sa eskwelahan nga nagsilbing saksi, gawas kon kini usa ka emerhensya diin gikinahanglan ang paglihok dayon aron mapanalipdan ang panglawas o kahilwasan, o pareho sa bisan kinsang tawo o mga tawo. [Eff 5/23/86; am ug comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; am ug comp 9/10/09; am ug comp **NOV 17 2019**] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: Hawaii Const. Art. X, §3; HRS §§302A-1101, 302A-1112)

§8-19-17 Mga kahimtang kon diin ang kinatibuk-ang pagpangita ug pagsakmit sa eskwelahan mahimong ipatuman. (a) Gawas sa gihatag sa seksyon 8-19-14 bahin sa mga locker sa estudyante ang mga pagpangita ug pagsakmit mahimong ipatuman sa mga opisyal sa eskwelahan kon naabot ang tanang mga mosunod nga kondisyon:

- (1) Kon sa oras sa pagpangita, adunay makatarunganong hinungdan sa pagduda pinauyon sa mga kahimtang sa attendant nga ang pagpangita magpakitag ebidensya nga ang estudyante o mga estudyante, naglapas sa balaod o sa mga probisyon ilalom niining kapituloha.
- (2) Ang paagi diin ang pagpangita nga pagahimoon maoy makatarunganong maylabot sa katuyoan sa pagpangita.
- (3) Ang estudyanteng ipailalom sa usa ka pagpangita pahibaloon sa katuyoan sa pagpangita ug hatagag higayon nga boluntaryong ihatag ang ebidensya nga gipangita sa opisyal sa eskwelahan.

(b) Ang prinsipal o tinudlo sa eskwelahan pahibaloon sa opisyal sa eskwelahan kon kinsa ang maghimo sa pagpangita, nga pagahimoon ang usa ka pagpangita ug sa katuyoan sa pagpangita gawas kon kini usa ka emerhensya diin gikinahanglan ang paglihok dayon aron mapanalipdan ang panglawas o kahilwasan, o pareho sa usa ka tawo o mga tawo.

(c) Kon labaw pa sa usa ka estudyante ang gidudahang nakahimo ug kalapasan, unya, kon praktikal ug dili risgo sa panglawas o kahilwasan, ang opisyal sa eskwelahan nga naghimo sa pagpangita kinahanglang magsugod sa estudyanteng labing gidudahan nga nagbaton sa butang nga gipangita. [Eff 5/23/86; am ug comp 7/19/93; am ug comp 5/19/97; comp 2/22/01; am ug comp 9/10/09; comp **NOV 17 2019**] (Auth: HRS §§302A-1112, 703-309(2)) (Imp: Hawaii Const. Art. X, §3, HRS §§302A-1101, 302A-1112, 703-309(2))

§8-19-18 Gidiling mga pagpangita ug pagsakmit. Gawas sa gihatag sa seksyon 8-19-14 bahin sa mga locker sa estudyante:

- (1) Gidili ang mga random nga pagpangita.
- (2) Ginadili ang mga strip searches.
- (3) Ang usa ka opisyal sa eskwelahan dili kinahanglang maghimog pagpangitang nanginahanglan ug kontak sa lawas sa estudyante gawas kon ang ingong pagpangita kinahanglan aron mapugngan ang kadaot sa panglawas o kahilwasan, o pareho sa usa ka tawo o mga tawo.
- (4) Sa usa ka pagpangita, ginadili ang paggamit ug puwersa batok sa usa ka estudyante gawas kon nagtoo ang opisyal sa eskwelahan nga kinahanglang gamiton ang puwersa aron mapugngan ang kadaot sa panglawas o kahilwasan, o pareho sa usa ka tawo o mga tawo o kon diin nisukol ang estudyante.
- (5) Ang usa ka pagpangitang gihimo ilalom sa mga probisyon niining subkapitulo limitado sa butang o mga butang diin gihimo ang pagpangita. Apan, mahimong makuha sa usa ka opisyal sa eskwelahan ang bisan unsang ubang butang nga naobserbahan sa panahon sa pagpangita kon ang pagtag-iya niini maoy usa ka paglapas sa balaod o mga probisyon niining kapituloha, o kon ang dili pagsakmit niini mahimong hulga sa panglawas o kahilwasan, o pareho sa usa ka tawo o mga tawo, lakip na ang opisyal sa eskwelahan nga naghimo sa pagpangita. [Eff 5/23/86; comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; am ug comp 9/10/09; comp **NOV 17 2019**] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: Hawaii Const. Art. X, §3; HRS §§302A-1101, 302A-1112)

SUBKAPITULO 5

PAGREPORT SA MGA KALAPASAN

§8-19-19 Pagreport sa mga kalapasan sa class A ug class B nga nagahitabo sa eskwelahan. (a) Bisan kinsa nga magtutudlo, opisyal, o ubang kawani sa departamento nga saksi sa usa ka kalapasan sa class A o class B nga gihubit niining kapituloha, o kinsa nga adunay makatarunganong hinungdan nga motuo nga ang class A o class B nga kalapasan nahimo o buhaton pa, batok sa usa ka estudyante, magtutudlo, opisyal, o ubang kawani sa departamento, o naglambigit sa kabtangan sa eskwelahan, kinahanglang ireport dayon ang hitabo sa prinsipal o tinudlo. Walay bisan unsa niining subseksyona nga hubaron aron sa pagdili o pagpugong sa usa ka magtutudlo, opisyal, o ubang kawani sa departamento gikan sa pagreport sa mga kalapasan sa class C o class D ngadto sa prinsipal o tinudlo.

(b) Sa pagdawat sa usa ka report sa kalapasan sa class A o class B, ang prinsipal o tinudlo kinahanglang maghimog usa ka imbestigasyon aron mahibal-an kon ang pamatasan nanginahanglan ug direktang pagtawag sa pulis o madumalahan pinaagi sa mga pamaagi sa pagdisiplina sa eskwelahan. Ang prinsipal o tinudlo motawag sa pulis kon adunay nakita nga peligro ug ang pamatasan dili madumala sa mga kawani sa eskwelahan.

(c) Ang prinsipal o tinudlo magrekord sa panghitabo sa elektronik nga sistema sa database sa departamento sulod sa lima ka adlaw sa pag-eskwela gikan sa naasoy nga kalapasan.

(d) Ang prinsipal o tinudlo kinahanglang magpahibalo sa nagreport nga magtutudlo, opisyal, o ubang empleyado, sa pagdisiplina, kon aduna, gihimo sa (mga) kalapasan sa klase sa sulod sa lima ka adlaw nga pag-eskwela pagkahuman sa insidenteng gireport subay sa subseksyon (c).

[Eff 9/1/82; am and ren §8-19-11, 5/23/86; am and comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; am and comp 9/10/09; am and comp **NOV 17 2019**] (Auth: HRS §§302A-1112, 302A-1002) (Imp: HRS §§302A-1112, 302A-1002)

§8-19-20 Proteksiyon sa dihang nagreport sa mga kalapasan. Bisan kinsang magtutudlo, opisyal, o ubang kawani sa departamento kinsa sa maayong katuyoan nagreport sumala sa gikinahanglan sa §8-19-19 pagagantihan ug tuohang dili makadaot uyon sa seksyon 302A-1003, Hawaii Revised Statutes. [Eff 9/1/82; am and ren §8-19-12, 5/23/86; am and comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; am and comp 9/10/09; comp **NOV 17 2019**] (Auth: HRS §§302A-1112, 302A-1003) (Imp: HRS §302A-1112, 302A-1003)

§8-19-21 Napakyas sa pagreport sa kalapasan sa klase A o klase B nga nahitabo sa eskwelahan; mga dangatan. (a) Ang superintendente sa edukasyon maghatag ug usa ka tinuig nga sinulat nga pahibalo to sa tanang eskwelahan ug opisina nga ang pagkapakyas sa pagreport sa mga kalapasan sa class A o class B nga nahitabo sa campus, o sa ubang lugar o transportasyon sa departamento, o sa usa ka kalihokang gipasiugdahan sa departamento sa sulod o sa gawas sa eskwelahan mahimong magresulta sa mga pagdisiplina batok sa mga responsableng magtutudlo, opisyal, o ubang kawani sa departamento. Ang mga pagdisiplina mahimong maglakip ug:

- (1) Pasidaan pinaagig baba;
- (2) Sinulat nga pahimangno;
- (3) Pagsuspenso nga walay bayad;
- (4) Demosyon; o
- (5) Pagpapahawa.

(b) Mga magtutudlo, opisyal, o uban pang mga empleyado sa departamento nga napakyas sa pagreport sa mga kalapasan sama sa gikinahanglan sa seksyon 8-19-19 mahimong disiplinahon uyon sa mga regulasyon ug pamaagi sa departamento.

(c) Bisan kinsang magtutudlo, opisyal, o ubang kawani sa departamento nga gidisiplina sa dili pagreport sa mga kalapasan sa class A o class B nga nahitabo sa campus, o ubang lugar o transportasyon sa departamento, o sa usa ka kalihokang gipasiugdahan sa departamento sa sulod o sa gawas sa eskwelahan maoy adunay katungod sa pag-apelar sa aksyon sa pagdisiplina sama sa gihatag sa balaod sa estado o mga regulasyon ug pamaagi sa departamento o angay nga kolektibong mga kasabotan. [Eff 9/1/82; am and ren §8-19-13, 5/23/86; am and comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; am and comp 9/10/09; am and comp **NOV 17 2019**] (Auth: HRS §§302A-1112, 302A-1002) (Imp: HRS §§302A-1112, 302A-1002)

SUBKAPITULO 6

MGA PAG-INTERBIYO UG PAGDAKOP SA PULIS

§8-19-22 Mga pa-interbyu sa pulis sa eskuylahan alang sa mga kalapasang maylabot sa eskwelahan. (a) Ang mga opisyal sa pulis mahimong muadto sa eskwelahan aron pangutan-on ang usa ka estudyante. Pag-abot sa eskwelahan, ang opisyal sa pulis paadtuon sa prinsipal o tinudlo aron mangayo ug pagtugot nga makigsulti sa usa ka estudyante. Kon adunay pagtugot sa pag-interbyu sa usa ka estudyante, maningkamot ang prinsipal o tinudlo sa pagpahibalo sa ginikanan mahitungod sa pag-interbyu sa pulis ug ang iyang katungod nga muanha samtang gihimo ang pakig-istorya. Mahimong ipadayon ang pakig-istorya kon ang prinsipal o tinudlo dili makontak ang ginikanan o kon gipahibalo ang ginikanan ug nagdumiling muanha, o kon pagkahuman sa usa ka makatarunganong panahon pagkahuman mahatagi ug pahibalo ang ginikanan napakyas sa pag-adto sa eskwelahan alang sa pakighinabi sa pulisya.

(b) Ang prinsipal o tinudlo kinahanglang anaa samtang nag-interbyu ang pulis gawas kon dili sila iapil sa pulis.

(c) Kon gidakop ang usa ka estudyante, ang prinsipal o tinudlo kinahanglang sundon ang mga pamaagi sumala sa seksyon 8-19-24. [Eff 9/1/82; am and ren §8- 19-14, 5/23/86; am and comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; am and comp 9/10/09; comp **NOV 17 2019**] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: Hawaii Const. Art. X, §3; HRS §§302A-1101, 302A-1112)

§8-19-23 Mga interbyu sa pulis sa eskwelahan alang sa mga kalapasang waylabot sa eskwelahan. (a) Ang mga opisyal sa pulis kinahanglang makigkontak sa eskwelahan ug suginlan ang prinsipal o tinudlo sa kinaiyahan ug mga kahimtang sa pagbisita. Pag-abot sa eskwelahan, ang opisyal sa pulis paadtuon sa prinsipal o tinudlo aron mangayo ug pagtugot nga makigsulti sa usa ka estudyante.

(b) Sa wala pa ang bisan unsang interbyu, pahibal-on sa prinsipal o tinudlo ang ginikanan sa katungod nga muanha samtang ginahimo ang pag-interbyu. Mahimong himuon ang interbyu pagkakuha sa verbal nga pagtugot gikan sa ginikanan. Dili sundon ang mga kinahanglanon sa pahibalo ug pagtugot niining subseksyon kon ang kinaiyahan sa pag-interbyu naglambigit sa pag-abuso sa bata o uban pang mga kalapasan diin ang usa ka ginikanan o miyembro sa panimalay gidudahang nakahimo ug kalapasan sa estudyante.

(c) Ang prinsipal o tinudlo magbaton ug usa ka rekord ug isulat ang ngalan sa estudyante, petsa sa pag-interbyu sa pulis, ug ang ngalan sa opisyal sa pulis ug numero sa badge ug numero sa report sa pulis kon anaa.

(d) Kon gidakop sa pulis ang estudyante, ang prinsipal o tinudlo kinahanglang sundon ang mga pamaagi sumala sa seksyon 8-19-24. [Eff 9/1/82; am and ren §8-19-15, 5/23/86; am and comp 7/19/93; am and comp 5/19/97; comp 2/22/01; am and comp 9/10/09; comp **NOV 17 2019**] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: Hawaii Const. Art. X, §3; HRS §§302A-1101, 302A-1112)

§8-19-24 Mga pagdakop sa pulis sa eskwelahan. Ang pulisya idirekta sa prinsipal o tinudlo. Kon posible paadtuon ang estudyante sa opisina sa prinsipal aron maipatuman sa opisyal sa pulis ang pag-aresto. Pag-abot sa pulis aron dakpon ang estudyante, ang prinsipal o tinudlo maningkamot sa pagpahibalo sa ginikanan. [Eff 9/1/82; am and ren §8-19-16, 5/23/86; am and comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; am and comp 9/10/09; comp **NOV 17 2019**] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: Hawaii Const. Art. X, §3; HRS §§302A-1101, 302A-1112)

SUBKAPITULO 7

PAGPASIG-ULI ALANG SA BANDALISMO

§8-19-25 Tulubagon sa bandalismo. (a) Kon adunay bisan kinsang estudyanteng makit-an nga responsable sa usa ka bandalismo batok sa bisan unsang bilding sa publikong eskwelahan, pasilidad, o lugar, ang pagpasig-uli buhaton sa estudyante o ginikanan. Walay pagpagpasig-uli kon dili mapamatud-an nga ang bandalismo nahimo sa estudyante.

(b) Bisang pa sa mga probisyon niining kapituloha, ang Estado mahimong mopili aron mahimo ang bisan unsang angay nga aksyon alang sa pagbawi sa mga danyos sa mga kabtangan sa eskwelahan.

(c) Kon disiplinahan ang usa ka estudyante tungod sa bandalismo ilalom niining kapituloha, ang pamaagi sa pagpasig-uli pagasugdan ra pagkahuman sa pagpatuman sa mga paagi sa pagdisiplina niining kapituloha ug ang prinsipal o tinudlo nga nagdumala sa pag-imbetiga adunay katarungang motuo nga ang estudyante naglapas sa mga probisyon niining kapituloha. [Eff 5/23/86; comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; am ug comp 9/10/09; comp **NOV 17 2019**] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: HRS §§302A-1112, 302A-1153)

§8-19-26 Mga pamaagi nga magamit sa bandalismo. (a) Matag higayon nga ang usa ka prinsipal o tinudlo adunay katarungang motuo nga ang usa ka estudyante responsable sa usa ka buhat sa bandalismo batok sa bisan unsang bilding sa publikong eskwelahan, pasilidad, o lugar, magsugod dayon ang prinsipal o tinudlo ug usa ka imbetigasyon.

(b) Kon ang bandalismo usa ka buhat diin gipailalom ang estudyante sa pagdisiplina niining kapituloha, ang prinsipal o tinudlo kinahanglang maglakip ug usa ka pagtino sa mga kamatuoran ug kahimtang nga nagsuporta sa pagpasig-uli ilalom niining subkapituloha ingong bahin sa pag-imbetiga nga gikinahanglan sa mga seksyon 8-19-7, 8-19-8, 8-19-9, ug 8-19-10. Dugang nga aksyon maylabot sa pagpasig-uli temporaryong isuspendi hangtod nga pagdisiplina natino ug ang mga pamaagi sa pag-apelar bug-os nang nagamit.

(c) Kon pagkahuman sa imbetigasyon, ang prinsipal o tinudlo adunay katarungan sa pagtuo nga responsable sa bandalismo ang usa ka estudyante, kinahanglan mag-iskedyul ug usa ka komperensya kauban ang estudyante ug ginikanan ang prinsipal o tinudlo. Limitado lang sa prinsipal o tinudlo, estudyante, ug ginikanan ang komperensya.

(d) Ang pasiunang sinulat nga pahibalo sa komperensya buhaton sa mga form sa departamento, nga ihatud pinaagi sa koreo ngadto sa ginikanan. Walay estudyante o ginikanan ang kinahanglang magpasig-uli sa bisan unsang paagiha gawas kon gipahibalo ang ginikanan ug gihatagan ug higayon nga madungog. Ang pahibalo maghatag sa ginikanan sa impormasyon sa mga nakaplagan ug sa petsa, oras, ug lokasyon sa komperensya. Ang pahibalo ipadala sa labing menos nga kinse ka adlaw sa wala pa ang petsa sa komperensya. Kon gikinahanglan ang pahibalo igahatag sa lumad nga pinulongan sa ginikanan aron makab-ot ang epektibong komunikasyon. Mahimong mogamit ug ubang mga paagi sa komunikasyon ang eskwelahan, sama sa telepono, aron madugangan ang sinulat nga komunikasyon tali sa eskwelahan ug ginikanan.

- (1) Motubag ang ginikanan sa pahibalo sulod sa pito ka adlaw gikan sa petsa sa pahibalo.
- (2) Ang petsa sa komperensya nga gihatag sa pahibalo mahimong i-iskedyul pag-usab kon ang ginikanan sa estudyante nagkontak sa eskwelahan aron sa usa ka bag-ong petsa sa komperensya. Ang hangyo nga i-iskedyul pag-usab ang komperensya kinahanglang himuon sulod sa pito ka adlaw sa petsa sa pahibalo.
- (3) Mahimong uyonan ang komperensya ug usa ka dili pormal nga pag-areglo diin ang danyos dili molapas sa \$3,500. Kon nahimo ang usa ka pag-areglo, kinahanglang ipatuman ang usa ka sinulat nga kasabutan sa pagpasig-uli taliwala sa ginikanan ug eskwelahan. Ipatuman ra ang usa ka sinulat nga kasabotan kon ang danyos dili molapas sa \$3,500.

(e) Kon ang usa ka ginikanan napakyas sa pagtubag sa pahibalo sulod sa saktong oras, ang prinsipal o tinudlo mahimong:

- (1) I-iskedyul usab ang petsa sa komperensya kon ang prinsipal o tinudlo natino nga ang pagkapakyas sa pagtubag maoy naa sa maayong katarungan o kung kini alang sa kaayohan sa eskwelahan o estudyante; o
- (2) Pahibaloon ang ginikanan pinaagig sulat nga usa ka pahibalo gihatag alang sa usa ka higayon nga madungog sa usa ka komperensya kauban ang prinsipal o tinudlo, ug tungod sa pagkapakyas sa pagtubag sa pahibalo, igatugyan kini sa prinsipal o tinudlo sa superintendente sa complex area alang sa dugang aksyon.

(f) Ang komperensya pagadumalahon sa mosunod nga paagi:

- (1) Ang mga presente sa komperensya maoy prinsipal o tinudlo, estudyante, ug ginikanan. Walay laing tawo ang gitugotan nga motambong sa komperensya sa bisan unsang hinungdan gawas sa prinsipal o tinudlo sa eskwelahan diin nahitabo ang bandalismo, ang estudyante, ug ang ginikanan.
- (2) Sa komperensya, magpresentar sa mga nahibal-an sa imbestigasyon ug sa mga kinahanglanon sa pagpasig-uli ang prinsipal o tinudlo sa eskwelahan diin nahitabo ang bandalismo.

- (3) Kon niuyon ang estudyante ug ang ginikanan sa kantidad ug pamaagi diin himuon ang pagpasig-uli, maghimo ug usa ka sinulat nga kasabotan ang prinsipal ug tinudlo, ang estudyante ug ang ginikanan sa mga form sa departamento nga magtino kon sa unsang paagi himoon ang pagpasig-uli ug ang gidugayon nga mahuman kini, hain ang danyos dili molapas sa \$3,500. Mahimong buhaton sa bisan unsang paagi ang pagpasig-uli, lakip ang pagbayad ug salapi sa estudyante ug ginikanan. Kon ang danyos molapas sa \$3,500, igatugyan kini sa superintendente sa complex area nga igatugyan ang butang sa attorney general sa dugang aksyon.
- (4) Kon ang pagpasig-uli humana na, tipigan sa eskuylahan sa tulo ka tuig ang tanang mga rekord ug dokumento bahin sa imbestigasyon ug komperensya. Walay impormasyon bahin sa imbestigasyon, komperensya ug mga aksyon nga gihimo ang ipahibalo ni bisan kinsa nga dili direktang naapil sa mga proceeding.
- (5) Kon wala magtuman sa mga kondisyon sa kasabotan ang ginikanan o estudyante sa usa ka gipatumang sinulat nga kasabotan, ang prinsipal o tinudlo mahimong ipasa ang butang sa superintendente sa complex area. Ang superintendente sa complex area magsusi niini ug mohimo sa angay nga aksyon, nga mahimong mag-apil ug referral sa attorney general alang sa dugang aksyon.
- (6) Kung ang estudyante ug ginikanan dili mouyon sa mga nadiskobrehan sa prinsipal o tinudlo, ang prinsipal o tinudlo kinahanglang magpadala sa tanang mga rekord ug dokumento bahin sa imbestigasyon ug komperensya, ug ireport ang mga nahibal-an ug kahimtang ngadto sa superintendente sa complex area kinsa maoy magsusi sa butang ug mohimo sa angay nga lakang nga mahimong mag-apil ug referral sa attorney general alang sa dugang aksyon. Kon molapas sa \$3,500 ang danyos, kini igatugyan sa attorney general alang sa dugang aksyon. [Eff 5/23/86; am ug comp 7/19/93; comp 5/19/97; comp 2/22/01; am ug comp 9/10/09; comp NOV 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: HRS §§302A-1112, 302A-1153)

§8-19-27 GIBASURA [R 2/22/01]

§8-19-28 GIBASURA [R 2/22/01]

§8-19-29 GIBASURA [R 2/22/01]

SUBKAPITULO 8

PAMAAGI SA PAGREKLAMO UG IMBESTIGASYON SA DISKRIMINASYON, PANGHASI (LAKIP ANG SEKSUWAL NGA PANGHASOL), BULLYING UG/O PAGPANIMALOS

§8-19-30 Pamaagi sa pagreklamo. (a) Mohimo dayon ug angay nga mga lakang ang departamento aron mahunong ang bisan unsang diskriminasyon, panghasi (lakip ang seksuwal nga panghasol), o bullying batok sa usa ka estudyante, lakip na ang mga anaa sa usa ka protektadong grupo sama sa gihubit sa seksyon 8-19-2, aron mapugngan ang pagbalik-balik niini ug aron masulbad ang mga epekto niini sa nagreklamo/biktima o uban pa, kon haom.

(b) Mahimong ipasaka bisan kanus-a ang mga reklamo bahin sa dili angay nga pamatasan o naggikan sa mga pasangil nga nailalon niining kapitulo sa:

- (1) Mga estudyanteng nakasinatig diskriminasyon, panghasi (lakip ang seksuwal nga panghasol), bullying, o panimalos;
- (2) Mga estudyanteng nakasaksi sa diskriminasyon, panghasi (lakip ang seksuwal nga panghasol), bullying, o pagbalos sa ubang estudyante;
- (3) Mga ginikanan, legal nga tigbantay, representante sa edukasyon, o mga indibidwal nga adunay power of attorney nga nakahibalo bahin sa o nasaksihan ang diskriminasyon, panghasi (lakip ang seksuwal nga panghasol), bullying, o panimalos batok sa usa ka estudyante; o
- (4) Mga empleyado, kawani, o mga boluntaryong nakasaksi o nakahibalo bahin sa diskriminasyon, panghasi (lakip ang seksuwal nga panghasol), bullying, o panimalos batok sa usa ka estudyante.

(c) Ang mga reklamong nagpasangil nga nakalapas niining kapitulo mahimong himoon gamit ang Mga Balaod sa Administratibo sa Departamento sa Edukasyon sa Hawaii Ulohan 8, Kapitulo 19 Form sa Reklamo, ug ang reklamo mahimong ipasaka sa bisan unsang oras. Ang mga indibidwal nga walay access o dili gustong gamiton ang Mga Balaod sa Administratibo sa Departamento sa Edukasyon sa Hawaii Ulohan 8, Kapitulo 19 Form sa Reklamo puwede gihapong maghimog reklamo, sinulat man o binaba, pinaagi sa paghatag sa mosunod nga impormasyon:

- (1) Ang ngalan sa respondent o usa ka igong paghulagway sa respondent aron mahibal-an ang pagkatawo;
- (2) Ang (mga) petsa kon kanus-a nahitabo ang giingong diskriminasyon, panghasi (lakip ang seksuwal nga panghasol), bullying, o pagbalos kuno;
- (3) Usa ka tinuod nga paghulagway kon giunsa paghimo ang diskriminasyon, panghasi (lakip ang seksuwal nga panghasol), bullying, o pagbalos kuno ug ang protektadong basihan sa reklamo, kon anaa;
- (4) Usa ka paghulagway sa samad o kadaot, kon anaa; ug
- (5) Mga kalakip, kon anaa, nga nagdokumento sa giingon nga pamatasan.

(d) Ang mga sinulat nga reklamo mahimong ihatag sa bisan kinsang magtutudlo o kawani, prinsipal, bise-prinsipal, superintendente sa complex area, o ang Civil Rights Compliance Branch. Ang mga berbal nga reklamo mahimong personal nga iingon o sa telepono sa bisan kinsang magtutudlo o kawani, prinsipal, bise-prinsipal, superintendente sa complex area, o ang Civil Rights Compliance Branch.

(e) Ang prinsipal o tinudlo o superintendente sa complex area, nga mokonsulta sa Civil Rights Compliance Branch, magsusi sa reklamo aron mahibal-an kon ang tinuod nga mga alegasyon nahinahanglan ug aksyon sa diskriminasyon, panghasi (lakip ang seksuwal nga panghasol), bullying, o pagpanimalos. Ang mga reklamong wala mailalom sa subkapitulo igahatag sa nahiangay nga opisina o tigdumala alang sa pagsusi.

(f) Kon gisang-at ang usa ka reklamo, ang prinsipal o tinudlo mahimong:

(1) Magsugod dayon ug usa ka imbestigasyong pinauyon sa seksyon 8-19-31; o

(2) Kon giisip nga angay, magtanyag sa mga partido ug higayong masulbad sa dili pormal nga paagi ang reklamo sa wala pa magsugod ang bisan unsang pormal nga proseso sa pag-imbetiga. Magamit ra kining dili pormal nga proseso kon ang mga partido boluntaryong moapil. Wala gikinahanglan nga sulbaron sa matag partido ang reklamo nga diretso sa matag usa. Sa dihang gisugdan na ang dili pormal nga proseso, adunay katungod ang bisan kinsa sa mga partido nga tapuson kini bisan unsang oras, nga moresulta sa pagsugod sa pormal nga proseso sa pag-imbetiga.

Dili angay ang dili pormal nga resolusyon sa mga kaso diin:

(1) seryoso kaayo ang sumbong nga makitang nabutang sa pisikal nga mga kapeligrohan ang nagreklamo/biktima o bisan kinsang tawo;

(2) ang hitabo miresulta sa usa ka kasong kriminal;

(3) ang hitabo naglambigit sa usa ka referral sa pulis o Mga Serbisyo sa Kaayohan sa Bata;

(4) ang reklamo naglambigit ug alegasyon sa usa ka grabe, mapadayonon o kaylap nga bullying o uban pang seryosong matang sa diskriminasyon;

(5) adunay gihulat nga imbestigasyon batok sa respondent;

(6) adunay usa ka katuyoan ug dayag nga kawalay timbang sa kusog taliwala sa mga partido; o

(7) ang usa ka imbestigasyon dili angay sa mga kahimtang.

Kon dili angay ang dili pormal nga resolusyon, o kon ang mga partido dili makahimog resolusyon, pagahimoon sa prinsipal o tinudlo ang usa ka imbestigasyon sumala sa seksyon 8-19-31.

(g) Ang duha ka partido mahimong mohangyo alang sa dihadihang pagpangilabot sa prinsipal, bisan kinsa nga bise-prinsipal, ang superintendente sa complex area, o ang Civil Rights Compliance Branch. Bisan walay petisyon mahimong mag-establisar ang prinsipal o tinudlo ug dihadihang interbensiyon, kon giisip nila nga angay kini. Pagakonsiderahon sa prinsipal o tinudlo ang dihadihang interbensiyon, nga mokonsulta sa Civil Rights Compliance Branch, ug kon natino nga kinahanglan ang dihadihang mga interbensiyon, ipatuman sa prinsipal o tinudlo ang dihadihang mga interbensiyon. Siguruon sa Civil Rights Compliance Branch nga nahimo kining mga dihadihang interbensiyon. Ang pagkapakyas sa pagtuman sa mga termino sa dihadihang mga interbensiyon mahimong isipon nga lahing kalapasan, nga mahimong magresulta sa usa ka lahing pagsusi, pagdiskobre, ug paghukom. [Eff NOV 17 2019] Auth: HRS §302A-1112) (Imp: HRS §§302A-1101, 302A-1112; 5 U.S.C. §301, 42 U.S.C. §2000d et seq., 34 C.F.R. §100.9; 34 C.F.R. §101.11)

§8-19-31 Imbestigasyon. (a) Kon gihimo ang sumbong, ang prinsipal o tinudlo modelegar ug usa ka walay gidapigang tig-imbestiga sa eskwelahan ("imbestigador") aron makahimog usa ka bug-os ug dili mapihigong pagsusi. Sa higayong gisugdan na ang usa ka imbestigasyon, ang prinsipal o tinudlo kinahanglang maghimo dayon ug maayong paningkamot nga pahibal-on ang mga ginikanan bahin sa imbestigasyon. Kon human sa paghimog makatarunganong pagsulay, wala makontak sa prinsipal o tinudlo ang ginikanan, ang imbestigador mahimong moapil ug kumpletohon ang imbestigasyon.

Ang nagreklamo/biktima ug respondent tugotan nga makahatag sa mga ngalan sa mga saksi kon kinsa ilang gituohang adunay impormasyong maylabot sa reklamo ug maghatag ug ebidensya nga gituohan nilang maylabot sa reklamo.

(b) Sa higayong nakuha na sa imbestigador ang maylabot ug kinahanglan nga mga impormasyon ug mga dokumento, ang imbestigador mag-analisar ug magdokumento sa magamit nga ebidensya, patas nga susihon ang kredibilidad sa mga partido ug saksi, usahon ang tanang magamit nga ebidensya, lakip ang inculpatory ug exculpatory nga ebidensya, ug konsiderahon ang talagsaon ug komplikadong kahimtang sa matag kaso. Dihang kompleto na, ang imbestigador mag-andam sa mga kamatuorang nadiskobrehan ug maghimog determinasyon sa bisan unsang angay nga aksyon nga kinahanglang himoon aron tapuson ang bisan unsang diskriminasyon, panghasi, bullying, o panimalos ug pugngan ang pagbalik niini ug tul-iron ang mga epekto niini sa nagreklamo/biktima ug sa komunidad sa departamento. Ipaabot sa imbestigador ang ilang mga nadiskobrehan sa prinsipal o tinudlo, kinsa maoy magtino kon ang mga kamatuoran naglangkob sa gidiling paggawi sa estudyante nga nailalom sa bisan hain sa seksyon 8-19-6(a) or 8-19-13(a). Ang bisan unsang pagdisiplina ipailalom sa mga probisyon sa seksyon 8-19-5 hangtod 8-19-13, kon angay, lakip ang katungod sa pag-apelar.

(c) Sa pagtapos sa imbestigasyon, ang prinsipal o tinudlo, nga mokonsulta sa Civil Rights Compliance Branch, motino kon adunay mga remedyo nga ihatag sa bisan kinsang indibidwal nga naapil sa imbestigasyon. Kon natino nga igahatag ang mga remedyo, ipatuman kini sa prinsipal o tinudlo. Ang nagreklamo/biktima hatagan ug sinulat nga pahibalo kon napamatud-an ba ang mga pasangil, ang sangputanan sa imbestigasyon, bisan unsang remedyo nga gihatag, ug bisan unsang uban pang mga aksyon nga gihimo sa departamento nga direktang maylabot sa nagreklamo/biktima. Ang respondent hatagan ug sinulat nga pahibalo kon napamatud-an ba ang mga pasangil, ang sangputanan sa imbestigasyon, bisan unsang remedyo nga gihatag, ug bisan unsang uban pang mga aksyon nga gihimo sa departamento nga direktang maylabot sa respondent.

(d) Ang imbestigador magtinguhang makumpleto ang imbestigasyon sulod sa lima ka adlaw gikan sa petsa kon kanus-a ni gi-assign sa iyaha. Kon ang pagsusi nilabaw sa lima ka adlaw, ipahibalo sa imbestigador sa mga partido pinaag ug sulat ang bahin sa kalangay, maghatag ug hinungdan sa kalangay, ug ang gitas-on sa gikinahanglang dugang nga oras aron mahuman ang imbestigasyon. [Eff NOV 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112) (Imp: HRS §§302A-1101, 302A-1112; 5 U.S. C. §301, 42 U.S.C. §2000d et seq., 34 C.F.R. §100.9; 34 C.F.R. §101.11)

§8-19-32 Padayong imbestigasyon. Susihon sa departamento ang pasangil sa mga kalapasan niining subkapitulo sa bisan sa walay pormal nga reklamo o kon giatras ang usa ka reklamo. [Eff NOV 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112)

§8-19-33 Tabang sa pinulongan, pagsulat, o makatarunganong kapuy-an. Bisang kinsang indibidwal nga naghimo sa usa ka reklamo o apil sa usa ka imbestigasyon nga nanginahanglan ug tabang sa pinulongan o tabang sa pagsulat hatagan sa departamento ug ingon niana nga tabang. Bisang kinsa nga mga indibidwal nga adunay mga kakulangan nga nanginahanglan ug makatarunganon nga (mga) puy-anan aron makahimo sa usa ka reklamo o makaapil sa usa ka imbestigasyon hatagan sa departamento ug ingon niana nga tabang. [Eff NOV 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112)

§8-19-34 Ginadili ang pagpanimalos. Gidili ang pagpanimalos ug panimalos nga pagpanghasi batok sa bisang kinsang tawo tungod kay naghimo siya sa usa ka protektadong kalihokan. [Eff NOV 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112)

§8-19-35 Katungod sa pagpangitag uban pang kahupayan. Walay bisang unsa niining kapitulo ang hubaron aron limitahan o talikdan ang katungod sa nagreklamo/biktima sa pagpangitag uban pang kahupayan sama sa gihatag sa mga balaod sa federal ug estado. Ang usa ka mireklamo/biktima adunay katungod nga mag-file ug usa ka reklamo sa diskriminasyon sa federal o gobyerno sa estado, lakip ang mga ahensya nga nagpatuman sa balaod:

- (1) Nga wala magpasaka ug usa ka reklamo ilalom niining kapitulo;
- (2) Sa samang higayon usa ka reklamo ang gisumite o usa ka insidente ang gireklamo ilalom niining kapitulo;
- (3) Sa bisang unsang oras samtang naghulat sa husay sa usa ka reklamo nga gisumite o usa ka insidenteng gireport ilalom niining kapitulo; o
- (4) Pagkahuman usa ka reklamo nga gisumite o insidente nga gireport sa ilalum niini nga kapitulo natubag na." [Eff NOV 17 2019] (Auth: HRS §302A-1112)

2. Ang materyal, gawas sa mga gigikanan sa notasyon ug uban pang mga notasyon, ang mga wagtangon maoy ang gi-braket ug gimarkahan. Gihatagan ug gibug-aton ang bag-ong materyal.

3. Mga pagdugang aron ma-update ang mga gigikanan sa notasyon ug uban pang mga notasyon aron ipakita kining mga pag-usab ug ang pagtipon wala gihatagan ug gibug-aton.

4. Kini nga mga pag-usab sa ug pagtipon sa kapitulo 8-19, Mga Lagda sa Administratibo sa Hawaii, moepeko napulo ka adlaw pagkahuman sa pagsang-at sa opisina sa Lieutenant Governor.

Gipanghimatuod ko nga ang nahisgutan na maoy mga kopya sa mga lagda nga gipili sa pormat nga Ramseyer pinauyon sa mga kinahanglanon sa seksyon 91-4.1, Hawaii Revised Statutes, nga pagasundon sa ug gisang-at sa Opisina sa Lieutenant Governor.

GIAPROBAHAN NGA ANAA
SA HUSTONG PORMA

Deputy Attorney General

NOV-7 P4:10

OFFICE
LIEUTENANT GOVERNOR S

CATHERINE PAYNE,
Tagapangulo sa Lupon sa
Edukasyon

David Y. Ige
Gobernador
Estado sa Hawaii

Petsa: 11-07-2019

Gi-file

STATE OF HAWAII
DEPARTMENT OF EDUCATION

DEPARTMENT OF EDUCATION
HAWAII ADMINISTRATIVE RULES
TITLE 8, CHAPTER 19
COMPLAINT FORM

COMPLAINANT INFORMATION

Last Name		First Name		Middle Name	
Number and Street			City		State Zip
Home Phone ()			Work Phone ()		
School/Office			Complex Area		

ALLEGED VICTIM(S)

Name	Address	Phone Number
Name	Address	Phone Number

COMPLAINANT STATUS (Check Applicable Box)

Student Parent Legal Guardian Staff Other (Specify) _____

ALLEGED STUDENT OFFENDER(S) (If Known)

Name	Grade	School
Name	Grade	School
Name	Grade	School

BASIS OF COMPLAINT (Check Applicable Box)

Discrimination Harassment (including Sexual Harassment) Retaliation Bullying

Date(s) of Incidents ____/____/____ ____/____/____ ____/____/____

COMPLAINT SUMMARY (Identify: Who, What, When, and Where)

(Additional pages and attachments may be submitted with this complaint form.)

WITNESS INFORMATION (Provide Names of Witnesses)

Name	☐ Student ☐ Adult	Address/Organization	Phone
Name	☐ Student ☐ Adult	Address/Organization	Phone
Name	☐ Student ☐ Adult	Address/Organization	Phone

<p>Statement: The information provided above is truthful and correct to the best of my knowledge.</p> <p>_____ / ____ / ____ Complainant's Signature Date</p>	<p>Principal or Designee: Date Received By</p>
<p>Received by:</p> <p>_____ / ____ / ____ Principal or Designee Date</p>	